

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE PLAATS VAN HET RECHT IN DE SAMENLEVING (*)

De studie van het recht, waaraan een aantal onder U hun universiteitsjaren zullen wijden, is in de eerste plaats een opleiding tot het beoefenen van het ars boni et aequi, het vinden van rechtvaardige oplossingen voor de ontelbare problemen die in de maatschappij rijzen. Daartoe is het nodig zich vertrouwd te maken met de rechtsregels die uit wetten en rechterlijke uitspraken kunnen worden gehaald en die, met het oog op de eenvormige behandeling die het ideaal is van het recht, door de rechtsbeoefenaars zullen moeten in acht genomen worden. Bij deze opleiding tot het recht als kunst en bij deze studie van het recht als wetenschap zult Gij in het recht opgeleid worden van binnen in zoals een arts opgeleid wordt door de kliniek en een musicus door het bespelen van een instrument. Vandaag zou ik daarentegen gedurende enkele ogenblikken Uw aandacht willen vragen voor het recht van buiten uit bezien, het recht als maatschappelijk verschijnsel.

Om het onderwerp van dit onderzoek goed te begrenzen is het nodig de kenmerken van het recht te onderstrepen. Deze kenmerken zullen wij moeten opsporen door het recht te vergelijken met andere gedragsregels zoals de ethiek en de gebruiken.

Bij die vergelijking valt het op dat kenmerkend voor het recht is de wijze waarop het wordt afgedwongen. Ook de ethiek en de gebruiken zijn gedragsregels waarvan de naleving door sancties wordt verzekerd. De sanctie van de ethiek ligt in de wroeging van het zedelijk bewustzijn, de sanctie van de gebruiken in de afkeuring van de groep waarin die gebruiken gehuldigd worden. Dat zijn geen onbeduidende sancties. Het schuldgevoel kan tot zelfmoord leiden, de afkeuring tot volledige uitsluiting uit de groep.

Tegenover die sancties vertoont de afdwingbaarheid van het recht duidelijk eigen kenmerken. De sanctie van het recht ligt in een georganiseerde dwang. De goederen van een schuldenaar worden in beslag genomen om zijn schuldeisers te voldoen of om de betaling van boetes of belastingen te voldoen. De afkeuring van de maatschappij tegenover hen die op zwaarwichtige wijze de algemene rust in het gedrang brengen uit zich in vrijheidsberoving.

Bij nader toezien valt het ook op dat er niet alleen georganiseerde dwang is (waarmee wij rechtbanken, gendar-

mes en deurwaarders bedoelen) maar ook dat de dwang wordt uitgeoefend in naam van opgelegde en voorafbestaande regels. Het recht wordt gekenmerkt door strakheid. De regel is eenvormig en hard. Hij wordt toegepast zonder willekeur of onderscheid des persoons. De blinddoek van de Justitia is daarvan het symbool. Misschien zult gij opmerken dat de willekeur niet uit de wereld is verdwenen. Maar het ideaal van het recht is geblinddoekte onpartijdigheid en wanneer dit in de werkelijkheid niet het geval blijkt te zijn zullen wij zeggen dat recht en gerechtigheid niet heersen.

Dat ideaal van het recht dat ons voor ogen staat werd op treffende wijze door de Parijse hoogleraar René David als volgt uitgedrukt: «Partout on considère comme juste et souhaitable que les crimes soient sanctionnés, que les conflits entre particuliers soient résolus, que le comportement de l'administration soit jugé en application d'une règle et par l'autorité d'un juge. La règle pourra être plus ou moins souple; elle pourra en certains pays être prédéterminée par la doctrine ou la législation, tandis qu'ailleurs elle sera dégagée à l'occasion de litiges particuliers, mais il s'agira, dans ce dernier cas même, d'une règle, à laquelle on reconnaîtra une valeur indépendamment du litige qui a permis de la dégager. Aussi bien sera-t-elle, une fois affirmée, utilisée à l'avenir, pour aider à résoudre d'autres contestations. Le litige sera, d'un autre côté, résolu par un juge: celui-ci dira quelle règle doit être appliquée, et les parties n'auront qu'à s'incliner, bon gré mal gré, devant sa décision». (1)

In welke mate beantwoordt de werkelijkheid aan dit ideaal? In welke mate laat de bevolking zich, in haar levenswijze, door het recht leiden? Op deze vraag kan er, zonder daartoe te beschikken over een systematisch onderzoek, alleen geantwoord worden op grond van persoonlijke indrukken. Het komt mij voor dat het antwoord niet eenvormig kan zijn en dat het verschilt van materie tot materie en van land tot land.

Op bepaalde gebieden van het maatschappelijk leven speelt het recht een geringe rol.

De verhoudingen tussen echtgenoten zijn een eerste voorbeeld. Het huwelijk wordt door religieuze en ethische opvattingen en door gebruiken beheerst meer dan door rechtsregels. Misschien is dit wel bijzonder treffend op het gebied van het huwelijksgoederenrecht. Zijn er veel echtparen die op ondervraging de inhoud van hun huwelijkske-

(*) Openingsrede van de Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk op 6 oktober 1970.

voorwaarden zouden kunnen vermelden? Er is aangetoond dat de scheiding van goederen, om behoorlijk te werken, het houden van boeken door de twee echtgenoten vereist met geregelde afrekeningen. (2) Deze boekhoudersmentaliteit is zeldzaam. De werkelijkheid is dat de gemeenschappelijke lasten verdeeld worden over de twee echtgenoten volgens praktische afspraken of volgens gebruiken, niet volgens rechtsregels.

Een ander voorbeeld vindt men in de collectieve arbeidsbetrekkingen. De betwistingen die zich op dat gebied voordoen krijgen hun oplossing bij wijze van kampmiddelen (stakingen, lock-out) en van onderhandelingen. Bij die onderhandelingen spelen een rol de bestaande machtsverhoudingen en de diplomatieke gaven van de onderhandelaars. Juridische overwegingen blijven helemaal op de achtergrond. Het is trouwens bekend dat de vakbonden zeer allergisch staan tegenover iedere ontwikkeling die de oplossing van collectieve arbeidsconflicten zou toevertrouwen aan een of andere vorm van verplichte arbitrage.

Een derde gebied dat vermeld kan worden is dat van de internationale betrekkingen. De toestand die wij hier aantreffen lijkt sterk op de toestand die wij zopas bij de collectieve arbeidsverhoudingen hebben ontmoet. Betwistingen worden opgelost door machtsmiddelen (oorlog) en door onderhandelingen, zelden door een gerechtelijke methode. De werking van het Internationaal Gerechtshof is daarvan een illustratie. De Staten zijn bereid om betwistingen van minder belangrijke aard aan het Internationaal Gerechtshof te onderwerpen maar met betrekking tot belangrijke betwistingen waar hun levensbelangen op het spel staan zijn zij daartoe niet bereid.

Indien de praktische betekenis van het recht aldus verschildt naar gelang van de materie, kan er ook vastgesteld worden dat er verschillen daaromtrent bestaan van land tot land. In de Engelssprekende landen lijkt mij de heerschappij van het recht groter te zijn dan elders. Alle rechterlijke uitspraken worden er stipt nageleefd daar de rechters, ook in louter particuliere zaken, de nakoming van hun uitspraken kunnen afdwingen door de weerspannige partij te bestraffen door boete en gevangenzetting. Hiervoor bestaat in talrijke Europese landen, en zeker in ons land, geen equivalent. Verder moet vermeld worden de macht die alle Amerikaanse rechters bezitten om te weigeren een wet toe te passen die zij strijdig achten met de grondwet. De superioriteit van het recht boven de politiek komt hierin op duidelijke wijze tot uiting.

Zijn er aldus nuances van land tot land, toch kan men zeggen dat in de Westerse wereld in het algemeen de opvatting leeft dat de samenleving door het recht moet worden beheerst. Om die opvatting te vertolken zou ik opnieuw beroep willen doen op René David die daarover het volgende heeft geschreven: «La conception occidentale de l'ordre social est caractérisée par ce double élément: il paraît aux peuples de l'Occident normal de faire résoudre les contestations par l'autorité d'un juge, et il paraît juste et nécessaire que ce juge statue en se référant à une règle, dont il fait application au litige. L'on ne conçoit pas, en Occident, qu'il puisse en être autrement et qu'une société puisse prospérer, vivre même, sans juges et sans droit. Le droit qui nous régit est assurément imparfait; nous savons que des efforts constants sont requis pour le perfectionner et pour l'adapter aux circonstances; mais on ne peut envisager, sans mettre en péril la société, le dépérissement du droit; l'on ne peut que s'affliger si l'on croit constater son déclin. L'idéal du juriste occidental. — qu'il soit français, anglais ou allemand —, est d'assurer, de manière toujours plus complète et efficace, la suprématie du droit et son règne». (3)

Een zeer treffende uiting van die opvatting vinden wij in de voordracht die de Duitse rechtsgeleerde Rudolf von Ihering, nu bijna honderd jaar geleden, in Wenen heeft

gehouden onder de titel «Der Kampf ums Recht». (4) Daarin vinden wij een ophemeling van de mens die zijn recht, in de zin van subjectief recht, tegen alles doorzet, er voor strijdt en procedures uitlokt. Naar hem gaat de bewondering van Ihering, niet naar de man die eerder de verzoening nastreeft. Verzoening kan geen recht doen ontstaan, het recht moet uit strijd geboren worden. De strijd-lustigheid bij het affirmeren van eigen recht is, in de opvatting van Ihering, zelfs een verplichting tegenover de samenleving omdat deze in haar grondvesten bedreigd wordt wanneer de particulieren de aantasting van hun recht dulden. De meest tragische uitdrukking van deze strijd-lustigheid vindt Ihering bij het Shaekespeeriaanse figuur van Shylock die zijn recht eist omdat hij de wetten van Venetië vertrouwt. «I crave the law» zegt Shylock, wanneer hij zijn pond uit het lichaam van Antonio opeist, (5), en Ihering commenteert als volgt: Es ist die Sprache, die das verletzte Rechtsgefühl an allen Orten und zu allen Zeiten stets reden wird; die Kraft, die Unerschütterlichkeit der Ueberzeugung, dass Recht doch Recht bleiben muss; der Schwung und das Pathos eines Mannes, der sich bewusst ist, dass es sich bei der Sache, für die er eintritt, nicht bloss um seine Person, sondern um eine Idee handelt». (6) De bewegelijkheid die hieruit spreekt toont aan dat deze ophemeling van het recht haar plaats vindt in het Faustiaanse streven dat zo kenmerkend is voor de Westerse mens.

Een geheel verschillende opvatting ontmoeten wij wanneer wij ons naar het Verre Oosten begeven. Daar baadt het denken in de Confucianische leer over de natuurlijke orde der dingen. De samenleving moet, in die opvatting, beheerst worden niet door het recht als verordende en afdgedwongen strakke regel maar door de ritus waardoor de mens zich derwijze gedraagt dat hij past in de natuurlijke orde der dingen.

Wetten en rechterlijke uitspraken zijn niet meer dan een noodzakelijk kwaad dat in uiterste gevallen nodig blijkt wanneer de mens zijn plicht vergeet en zich gedraagt op een wijze die niet past. Geschillen moeten niet opgelost worden door rechterlijke bevelen maar wel door de zin voor het betamelijke en de aanleg tot verzoening. In de Chinese traditie kwam het geregeld voor dat, wanneer twee pleiters voor de rechter verschenen, deze begon met ze allerlei gevangen te zetten om er zijn afkeer over uit te drukken dat zij geen minnelijke oplossing hadden kunnen bereiken. (7)

«We want a government of laws, not of men» zegden de Amerikaanse revolutionairen. Het Chinese ideaal is lijnrecht daaraan tegengesteld en zou kunnen uitgedrukt worden als «a government of men, not of laws».

In de grote ommeswaai naar de Westerse levenswijze die Japan onder keizer Meiji heeft ondergaan werden rond de eeuwwende moderne wetboeken naar Westers model uitgevaardigd en tussen de twee wereldoorlogen heeft China dat voorbeeld gevolgd. Maar het diepere Oosterse denken blijft desondanks wat het was. In 1947 schreef de hoogste Chinese rechter, Chu Chong, in zijn boek «On the Reconstruction of the Chinese System of Law» de volgende veelbetekenende zinnen, veelbetekenend vooral wanneer men bedenkt dat zij door de hoogste magistraat werden geschreven: «Wetten kunnen voor een goede regering nuttig zijn maar zij zijn op verre na niet de belangrijkste factor om vrede en harmonie te doen heersen. De regering is het werk van de mensen, niet van de wetten. Wetten vermogen op zich zelf niets. Vertrouw de macht toe aan de geschikte man en er zullen wetten zijn; bij zijn heengaan zullen zij vergaan. De deugdzame mens zelf is de bron van het recht». (8)

Dat het hier een diepe en blijvende instelling van de Oosterse ziel is blijkt uit het feit dat Japan en het continentale China, twee landen met een zo verschillende

politieke en economische structuur, op dit stuk hetzelfde uitzicht bieden. In Japan worden de gevolgen van verkeersongevallen geregeld niet door een procedure en de toepassing van rechtsregels maar door een verzoening die bewerkt wordt door gemeenschappelijke vrienden. ⁽⁹⁾ Indien iemand het zich in zijn hoofd zou krijgen om die ritus niet na te leven en om zich tot de rechtbank te wenden, dan zou de rechtbank de behandeling van de zaak uitstellen ten einde de partijen alsnog tot een verzoening aan te zetten. In communistisch China heeft deze praktijk zich zelfs uitgebreid tot de buitenlandse handel. De betwistingen over de buitenlandse handel komen voor een gespecialiseerde arbitragekamer maar die arbitragekamer heeft nooit een uitspraak gevelde; alle zaken die daar werden aanhangig gemaakt zijn tenslotte door een dading opgelost. ⁽¹⁰⁾

Dit wijst erop dat deze Oosterse opvatting niet alleen voor de beoefenaars van de rechtsvergelijking van belang is. Zij gaat ons direct aan in zover zij zich laat gelden op de internationale scène waar West en Oost samenkomen. Laten wij daarbij bedenken dat deze geringschatting van het recht ook tot op zekere hoogte kenmerkend is voor het Afrikaanse denken dat de voorkeur geeft aan het bereiken van een minnelijke oplossing door eindeloze palavers. Dan kunnen wij er niet lang over verwonderd zijn dat in het doen en laten van de Verenigde Naties het recht een zo geringe rol speelt. Diplomatie en onderhandeling, geen juridische argumenten, dat is de sfeer van de Verenigde Naties.

Laten wij ons nu afvragen of er ook in het Westerse denken sporen bestaan van deze a-juridische of rechtloze opvatting van de samenleving.

De meest kenmerkende uiting in het Westen van een zodanige opvatting is geweest het anarchisme. Voor Tolstoj moeten alle menselijke verhoudingen gezien worden als de uitdrukking van een liefdesgemeenschap. Recht en Staat, als louter uiterlijke dwangmiddelen, zijn voor hem onbevredigend. «Het wezen en de doodzonde van het recht en van zijn vertegenwoordigers, heeft Tolstoj geschreven, ligt in het geloof dat er betrekkingen zijn die men met zijn medemensen kan onderhouden zonder liefde; zulke betrekkingen bestaan echter niet» ⁽¹¹⁾.

Een andere uiting is geweest de marxistische opvatting over het wegwijnen van het recht. Volgens Engels zijn recht en Staat een methode van de heersende klasse om haar heerschappij te bestendigen. Wanneer de afschaffing van het particulier bezit van productiegoederen aan de klassentegenstellingen een einde zal gesteld hebben, zullen ook Staat en recht verdwijnen. In de klassenloze maatschappij zal er inderdaad geen behoefte meer zijn aan dwang van enige soort. Lenin heeft er later de nadruk op gelegd dat het alleen om een toekomstbeeld kon gaan en dat deze eindfase zou moeten voorafgegaan worden door de lange transitieperiode van de dictatuur van het proletariaat. De geschiedenis van de Sovjet-Unie toont aan dat de orthodoxe marxistische opvatting over het wegwijnen van het recht niet is bestand gebleven tegen de test van de realiteit. ⁽¹²⁾ Het ziet er niet naar uit dat Staat en recht in de communistische landen een andere of geringere rol spelen dan in de door de marxisten zo verguisde bourgeoisamenleving. Op het stuk van de plaats van het recht in de samenleving is het onderscheid tussen de zgn. volksdemocratieën en de liberaal-pluralistische landen heel wat minder groot dan tussen de Westerse Faustiaanse drang en de Oosterse Confucianische levenswijsheden.

Wel zijn er in het Westen verschijnselen aan te merken die wijzen op een streven om de strakheid van het recht te versoepelen. De arbitrale praktijk is een goed voorbeeld. Het essentieel verschil tussen de arbitrage en de rechtspraak is dat in de rechtspraak de beslechting van het

geschil door de rechter aan de verwerende partij wordt opgedrongen terwijl de berechting van het geschil door scheidsrechters berust op de vrije toestemming van beide partijen. Bovendien bestaat in een aantal landen de mogelijkheid dat de scheidsrechters hun uitspraak niet steunen op rechtsregels maar integendeel optreden als «goede mannen naar billijkheid» («amiables compositeurs») waardoor hun uitspraak meer op een bemiddeling gaat lijken dan op een vonnis. ⁽¹³⁾ Het is kenmerkend dat in Engeland, dat waarschijnlijk het land is waar het ontzag voor het recht het diepst is, deze mogelijkheid totaal uitgesloten is. ⁽¹⁴⁾ Scheidsrechters moeten daar altijd volgens het recht uitspraak doen en de partijen hebben er altijd de mogelijkheid om tijdens een arbitrale procedure opheldering te vragen bij de Rechtbank over juridische problemen. Een ander verschijnsel dat moet vermeld worden is dat van het gratierecht dat de toepassing van het strafrecht komt milderen.

Tenslotte mag er niet vergeten worden dat er in het Westerse denken ook nog een richting aanwezig is die kritisch staat tegenover de heerschappij van het recht. Ik bedoel de christelijke ethiek. Wellicht is dit aspect van de christelijke leer enigzins in de schaduw gekomen wegens de uitgesproken juridische aspecten die de kerkelijke organisatie is gaan vertonen. Maar wanneer wij naar het oer-kristendom terugkeren dan is de geringschatting van het recht onmiskenbaar.

«Als iemand U de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe en wil iemand U voor het gerecht dagen en U het onderkleed nemen, laat hem ook de mantel» ⁽¹⁵⁾ is een uitspraak die wel sterk in tegenstelling staat tot het juridische «oog voor oog, tand voor tand». En de parabel van de werklieden in de wijngaard ⁽¹⁶⁾ getuigt voor hoe weinig de overwegingen van ruilrechtvaardigheid tellen.

Laten wij ook luisteren naar de tegenstelling die Paulus predikt tussen het juridisme van de Joden en het innerlijk leven van de kristenen: «Toen we in het vlees waren, werkten in onze ledematen de zondige drijven, geprikkeld door de Wet, om vruchten te dragen, voor de dood; maar thans zijn we vrij van de Wet, dood voor haar, die ons aan banden legde» ⁽¹⁷⁾.

Uit deze teksten blijkt dat in de christelijke levensopvatting aan het recht maar een voorlopige en ondergeschikte plaats toekomt. Boven het recht staat een hogere ethiek waarin plaats is voor edelmoedigheid.

Geheel in overeenstemming met deze christelijke visie is de opvatting van de Duitse rechtsfilosoof Gustav Radbruch over de verhouding tussen recht en ethiek.

Het recht waarborgt de subjectieve rechten die het voor de persoon mogelijk maken zich zelf beter en vollediger te ontwikkelen.

Het recht verwezenlijkt een minimum dat van eenieder kan geëist worden. De ware ontwikkeling van de zedelijke persoon drukt zich echter uit in de plichtsvervulling. Hoe hoger en fijner het zedelijk bewustzijn van de mens is, des te minder kan hij zich tevreden stellen met het louter affirmeren van zijn rechten en des te meer zal hij streven naar een superieure houding van plichtsvervulling die dikwijls zal meebrengen dat hij van zijn recht afziet om hogere waarden na te streven. ⁽¹⁸⁾

Het recht is een minimum aan ethiek. Wie zich daarmee tevreden stelt moet de mogelijkheid hebben de eerbiediging van zijn recht te eisen. In die zin is de Westerse opvatting over de plaats van het recht in de samenleving juist en onmisbaar. Maar in het recht moeten wij niet meer zien dan een mogelijkheid van dwang. Of wij van deze mogelijkheid gebruik willen maken of niet, is onze persoonlijke beslissing waarbij de relatieve onvolkomenheid van het recht de waarlijk ethische mens er toe kan brengen met het oog op hogere waarden af te zien

van het strakke opeisen van zijn recht. In die zin is de oosterse opvatting over de plaats van het recht in de samenleving ook voor ons Westerlingen leerrijk. Zij brengt er ons toe de gegrondheid te betwijfelen van de uitspraak van Ihering: «Die Ethik, weit entfernt, den Kampf um's Recht zu verwerfen, erheischt ihn als Pflicht». ⁽¹⁹⁾ In strijd daarmee moeten wij erkennen dat het affirmeren van eigen recht niet altijd de hoogste ethische houding is.

G. VAN HECKE

Decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid

(1) R. David, Deux conceptions de l'ordre social (in : Interuniversitair Centrum voor rechtsvergelijking 1958-1968) p. 52.

(2) R. Savatier, Dalloz 1929 Chronique p. 21.

(3) R. David, op. cit. p. 52.

(4) R. von Ihering, Der Kampf ums Recht (Wien 1872).

Geciteerd wordt de Sonderausgabe 1963 van de Wissenschaftliche Buchgesellschaft te Darmstadt.

(5) Shakespeare, The Merchant of Venice IV-1, 205

(6) R. von Ihering, op. cit. p. 58.

(7) R. David, Les grands systèmes de droit contemporains p. 534.

(8) Geciteerd door R. David, Les grands systèmes de droit contemporains p. 535.

(9) Cf. Y. Noda, Introduction au droit japonais, 1966; A. von Mehren, Law in Japan, 1963.

(10) Cf. G. Crespi-Reghezzi, Legal aspects of Trade with China, Harvard International Law Journal 1968, p. 124.

(11) Geciteerd door G. Radbruch, Einführung in die Rechtsphilosophie (6e dr., 1965) p. 133.

(12) Cf. H.J. Berman, Justice in the U.S.S.R. (2e dr. 1963).

(13) Cf. J. Robert, La loi dans l'arbitrage, (in : International Arbitration — Liber Amicorum Martin Domke 1967).

(14) Orion Cia Espanola de Seguros v. Belfort Maatschappij voor Algemene Verzekeringen, Lloyds L.R. (1962) 2 p. 257.

(15) Mattheus 5, 39-40.

(16) Mattheus 20, 1-16.

(17) Rom. 7, 5-6.

(18) G. Radbruch op. cit. p. 139-141.

(19) R. von Ihering op. cit. p. 95.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 27 april 1970.

Voorzitter : M. Van Beirs.

Raadsheer-verslaggever : M. Delahaye.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

Strafrecht. — Familieverlating. — Voorziening tegen verplichting tot uitkering van onderhoud. — Kracht en gezag van gewijsde.

Een in kracht van gewijsde gegaan vonnis tot uitkering van levensonderhoud blijft bestaan zolang de schuldenaar door middel van een burgerlijke rechtsvordering de afschaffing ervan niet bekomen heeft. Deze afschaffing kan slechts bekomen worden door een rechterlijke beslissing die ten uitvoer kan gebracht worden. Dit laatste is niet het geval wanneer een vonnis van afschaffing door hoger beroep bestreden is. Door het hoger beroep immers wordt het gezag van hetgeen beslist werd opnieuw in het gedrang gebracht; zulk vonnis kan derhalve de uitvoering van het vorige vonnis niet beletten.

Pasmans t. / Van den Wijngaert.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 juni 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering:

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 391 bis van het Strafwetboek, 1350, 3°, 1351, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 23, 24 en 26 van het Gerechtelijk Wetboek, 3 en 4 van de wet van 17 april 1878, houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering,

doordat, hoewel bij een vonnis op 11 februari 1965 door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen gewezen, met ingang van 28 februari 1964 de uitkering tot onderhoud was afgeschaft welke eiser moest betalen aan verweerster, zijn gewezen echtgenote, krachtens een op 25 februari 1963 door die rechtbank gewezen vonnis, het bestreden arrest eiser niettemin veroordeelt uit hoofde van verlating van familie wijl hij bedoelde uitkering sedert 1

maart 1965 niet meer betaald heeft, om de reden onder meer dat, hoger beroep ertegen ingesteld zijnde, het vonnis van 11 februari 1965, hetwelk niet uitvoerbaar is verklaard bij voorraad, niet in kracht van gewijsde getreden is, terwijl het gezag van het rechterlijk gewijsde blijft bestaan zolang de beslissing niet ongedaan is gemaakt, en terwijl het arrest, om eiser te veroordelen, derhalve met miskenning van wat het vonnis van 11 februari 1965 heeft beslist, hierop steunt dat een uitkering tot onderhoud nog verschuldigd was aan verweerster, aldus artikel 391 bis van het Strafwetboek schendende, luidens hetwelk één van de vereisten voor de verlating van familie het bestaan van een eisbare uitkering tot onderhoud is:

Overwegende dat het arrest vaststelt dat eiser, enerzijds, bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen van 25 februari 1963, waartegen geen verzet of hoger beroep meer openstaat, veroordeeld werd om aan verweerster een uitkering tot onderhoud te betalen en vrijwillig in gebreke gebleven is de termijnen ervan te kwijten, anderzijds, bij vonnis van dezelfde rechtbank van 11 februari 1965, dat niet uitvoerbaar bij voorraad werd verklaard en waartegen verweerster hoger beroep heeft ingesteld, van ieder onderhoudsverplichting in het voordeel van verweerster werd ontslagen;

Overwegende dat eiser voorhoudt dat, gelet op het gezag van gewijsde gehecht aan het vonnis van 11 februari 1965, het arrest niet vermocht hem wegens verlating van familie te veroordelen zolang laatstgenoemd vonnis niet te niet wordt gedaan;

Overwegende dat het in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 25 februari 1963 blijft bestaan zolang eiser door middel van een burgerlijke rechtsvordering de afschaffing van de uitkering tot onderhoud niet heeft bekomen;

Overwegende gewis dat eiser zulkdanige rechtsvordering heeft ingesteld en dat zij ingewilligd werd bij voorafgaand vonnis van 11 februari 1965;

Overwegende dat de omstandigheid dat dit vonnis gezag van gewijsde heeft niet tot gevolg heeft dat eiser, hierdoor de afschaffing van de uitkering tot onderhoud bekomen heeft; dat immers een ingesteld hoger beroep het gezag van hetgeen beslist werd opnieuw in het gedrang brengt en zulk vonnis derhalve, de uitvoering van het vorige vonnis niet kan beletten;

Waaruit volgt dat de afschaffing van de uitkering tot

onderhoud slechts kon bekomen worden door een rechterlijke beslissing, die ten uitvoer kon gebracht worden;

Dat het middel naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke eis;

Overwegende dat eiser geen bijzonder middel doet gelden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — 1. Het instellen van een eis tot vermindering of tot afschaffing van een uitkering tot levensonderhoud bij toepassing van artikel 209 van het burgerlijk wetboek, neemt niet weg dat de onderhoudsplichtige gehouden blijft de rechterlijke beslissing na te leven zolang hij door middel van de nieuwe burgerlijke rechtsvordering de vermindering of de afschaffing niet bekomen heeft. Op dit punt heeft het Hof van Cassatie haar gevestigde rechtspraak (Cass. 29 november 1938, R.D.P. 1939, p. 139; Cass., 20 mei 1942, Pas. 1942, I, 129; Cass., 4 september 1961, R.W. 1962 - 63, kol. 265; Cass. 27 februari 1967, Pas. 1967, I, 798; Cass., 4 september 1967, Pas. 1968, I, 19; Cass., 18 september 1967, Pas. 1968, I, 75; Cass. 8 januari 1968, Pas., 1968, I, 580) niet alleen bevestigd, maar de huidige beslissing gaat nog verder deze richting uit, wanneer ze vaststelt dat de afschaffing van de uitkering slechts kan bekomen worden door « een rechterlijke beslissing die ten uitvoer kan gebracht worden ».

2. Om een vorige rechterlijke beslissing te ontzenuwen hoeft de nieuwe beslissing niet in kracht van gewijsde gegaan te zijn; het is zelfs niet eens vereist dat nog beroep of verzet zouden openstaan. Zo de rechter bij toepassing van artikel 1398 van het gerechtelijk wetboek de voorlopige tenuitvoerlegging van het vonnis toestaat, dan kan de vorige rechterlijke beslissing geen grond voor strafvordering meer uitmaken.

In het huidige geval heeft beklagde zijn betalingen gestaakt ingevolge een rechterlijke beslissing, die de uitkering tot onderhoud afschafte, maar waarvan de voorlopige tenuitvoerlegging niet toegestaan en waartegen bovendien hoger beroep ingesteld werd (ook thans is er nog steeds geen eindbeslissing betreffende de burgerlijke veroordeling tot onderhoudsgeld: het arrest van het Hof van Beroep te Brussel dat op 10 mei 1967 werd gewezen, is op 15 maart 1968 door het Hof van Cassatie vernietigd en de zaak werd naar het Hof van Beroep te Gent verwezen, waar ze pas op 16 juni 1970 werd ingeleid).

3. Men kan zich echter afvragen welke het lot van de strafvordering zou zijn geweest ingeval het Hof van Beroep bij een in kracht van gewijsde gegaan arrest de afschaffing van het levensonderhoud had bevestigd vooraleer de strafrechterlijke veroordeling definitief was geworden of welke de uitwerking van een gebeurlijke afschaffing van de uitkering, na het intreden van het rechterlijk gewijsde op strafgebied, nog zou kunnen zijn.

De oplossing van dit probleem hangt grotendeels af van het strafrechtelijk karakter dat men aan het misdrijf van familieverlating toeschrijft.

4. Verlating van familie kan worden beschouwd als een strafsancie op de niet-naleving van een rechterlijke beslissing. Deze burgerlijke ongehoorzaamheid is dan per

se voldoende om het voorwerp van een sanctie uit te maken. De overtreding van het rechterlijk bevel rechtvaardigt volkomen de toepassing van de strafwet en zelfs ingeval de oorspronkelijke rechterlijke beslissing achteraf dank zij een buitengewoon rechtsmiddel of een nieuwe burgerlijke rechtsvordering gewijzigd wordt en de afschaffing of de vermindering van het levensonderhoud met terugwerkende kracht uitgesproken wordt, dan nog blijft de strafsanctie van toepassing op de onderhoudsplichtige die aan het rechterlijk bevel, ten tijde dat het nog uitvoerbaar was, geen gevolg heeft gegeven. Het is immers niet zozeer de verlating van familie als wel de miskenning van een rechterlijke beslissing, die onder de toepassing van de strafwet valt.

5. Als we het zo stellen, dan vertoont het misdrijf wel enige gelijkenis met de ontdraging van in beslaggenomen goederen (art. 507 S.W.B.). De regelmatigheid van het beslag komt niet ter sprake, de miskenning van de gerechtelijke beslissing volstaat om de afstraffing te rechtvaardigen (Cass., 22 september 1941, Pas. 1941, I, 350; Cass. 18 november 1942, Pas. 1942, I, 290; Cass. 16 juni 1947, Pas. 1947, I, 277; Brussel 14 juli 1953, J.T., 1954, 100; Luik, 14 juli 1956, *Jur. Liège*, 1956-57, 234). De rechtsonderhorige dient met de bewaende maatregel rekening te houden, zolang de opheffing van het beslag niet op regelmatige wijze is geschied, terwijl hem het recht wordt ontzegd de rechtsgronden van het beslag te betwisten. Zelfs ingeval het beslag achteraf nietig wordt verklaard, dan nog blijft het misdrijf bestaan (Nypels & Servais, *Code pénal interprété*, art. 507, n° 8).

Mag men beweren dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake verlating van familie deze richting uitgaat, vermits gesteld wordt dat de rechterlijke beslissing dient te worden nageleefd, zelfs zo de omstandigheden waarin de uitkering tot levensonderhoud werd bepaald, gewijzigd zijn en zelfs zo de rechter die de in kracht van gewijsde gegane beschikking heeft uitgesproken ratione materiae onbevoegd was (Cass., 1 maart 1965, Pas., 1965, I, 665)? Het Hof heeft wel de nadruk erop gelegd dat op eigen gezag aan de onderhoudsverplichtingen niet mag worden getornd (Cass. 18 augustus 1970, n° 5414), maar het heeft zich niet uitgesproken over de invloed van een gewijzigde burgerlijke eindbeslissing op het strafproces.

6. De verlating van familie kan echter ook beschouwd worden als een strafsancie voor de verwaarlozing van een burgerlijke verplichting (J. Dechambre, *L'abandon de famille, sanction pénale d'une obligation civile*, p. 8). De naleving van de familiale verplichtingen wordt immers gewaarborgd door het sanctioneren van de burgerlijke verbintenis (M. Michiels, *De verlating van familie in Belgisch en Frans recht*, p. 30).

De voorafgaande burgerlijke veroordeling is een conditio sine qua non, maar daarom is ze nog geen bestanddeel van het wanbed ijf (V.R. Vouin, *Précis de droit pénal spécial*, Paris, 1953, n° 279; V.G. Levasseur, *Cours de droit pénal spécial*, Paris 1963, p. 522). Het is de tekortkoming aan de onderhoudsplicht die een wezenlijk bestanddeel uitmaakt van het misdrijf en uit de rechtshistorie van de wet blijkt duidelijk dat de wanbetaling geen automatische strafsancie meebrengt (*Pa.l. Bescheiden*, Senaat 1937-38, n° 234; *Parl. Handelingen*, Kamer, 1938-38, Vergadering van 14 december 1938).

7. Wie de nadruk legt op het vergrijp jegens het gezin eerder dan op de overtreding van het rechterlijk bevel, vindt hierbij steun in de parlementaire voorbereiding van de wet. Minister van Justitie Pholien heeft tijdens de bespreking in de senaat de nadruk op de gezinsbelangen gelegd: « Het gaat om banden tussen man en vrouw, tussen ouders en kinderen » (*Parl. Handelingen*, Senaat 1937-

38, Vergadering van 19 juli 1938). Nergens wordt hierbij gewag gemaakt van de miskenning van rechterlijke beslissingen omdat de wetgever blijkbaar alleen familiale belangen voor ogen had.

Het komt de strafrechter niet toe de beslissing van de burgerlijke rechter te beoordelen (Cass. 1 maart 1965, Pas., 1965, I, 665) en hij heeft ook geen bevoegdheid om de werkelijke noodduft van de onduidelijkheid te onderzoeken (contra J.M. Michiels, *op. cit.*, pp. 73-74). Maar ingeval de burgerlijke rechter zelf op zijn oorspronkelijke beslissing terugkomt, zo een later vonnis of arrest de uitkering geheel of ten dele afschaft, hoe kan de strafrechter zich dan aan een nietigverklarende beslissing vastklampen om zijn veroordeling te staven?

8. De verlating van familie komt in menig opzicht overeen met de flessentrekkelij, waar de wetgeving eveneens een bijkomende sanctie van strafrechtelijke aard aan bepaalde burgerlijke verbintenissen heeft gehecht. Ten einde sommige handelaars te beschermen tegen afzetters of banjerheren, heeft de wetgever de strafveroordeling mogelijk gemaakt ingeval van wanbetaling (A. Marchal & Jaspar, *Droit criminel*, n° 1613).

Ook hier is het de burgerlijke verbintenis die de strafvordering schraagt en zo er kan bewezen worden dat de beklaagde niet hoefde te betalen, kan de sanctie voor de wanbetaling ook geen rechtvaardiging meer vinden. Het zou trouwens zinloos zijn dat de strafrechter een sanctie oplegt voor de niet-naleving van een verbintenis, die door de burgerlijke rechter nietig werd verklaard.

9. Sedert de wet van 17 januari 1939 kan de voorafgaande burgerlijke veroordeling niet meer beschouwd worden als een prejudicieel geschil (Cass. 27 februari 1967, Pas., 1967, I, 798). Bewust heeft de wetgever gestreefd naar een vlottere afhandeling der bestaande (Parl. Bescheiden, Senaat, 1937-38, n° 197): in de plaats van een voorafgaande in kracht van gewijde gegane burgerlijke beslissing werd een beslissing, waartegen geen beroep of verzet meer openstond, voldoende geacht.

De rechtszekerheid werd opgeofferd aan de bespoediging van de beteugeling en daarbij werd overwogen dat « tegen dergelijke uitspraken voorziening in cassatie uiterst zeldzaam was » (Parl. Bescheiden, Senaat, 1937-38, n° 197; Parl. Handelingen, Senaat, 1936-37, Vergadering van 18 november 1936).

Een wetsvoorstel van 10 maart 1953 (Parl. Bescheiden, Senaat, 1952-53, n° 203) strekt ertoe de beginperiode van de strafbare onthouding te laten beginnen vanaf het ogenblik dat de rechterlijke beslissing uitvoerbaar wordt verklaard. De precaire grond voor de strafrechterlijke veroordeling zal dan nog verder worden ondermijnd.

10. Verre van mij de noodzakelijkheid van een dringende hulpverlening aan een gezin in noodduft of aan een onderhoudsgerechtigde in geldverlegenheid te ontkennen, maar het is een sociaal probleem waarvan de oplossing niet alleen aan de strafrechter moet overgelaten worden.

Mevr. Blume-Grégoire, die lid was van de commissie voor de justitie van de Kamer, had voorgesteld de openbare onderstand te laten tussenkomen telkens de onderhoudsplichtige méér dan een maand in gebreke bleef (Parl. Handelingen, Kamer, 1938-39, Vergadering van 14 december 1938). Het amendement werd echter afgewezen omdat het « de perken te buiten ging van het ontwerp dat een bepaling van strafrechtelijke aard was » (Parl. Bescheiden, Kamer, 1938-39, n° 24).

Onze huidige wetgeving getuigt niet van grote vindingrijkheid en men kan zich moeilijk van de indruk ontdoen dat de wetgever zijn sociale bekommernissen afgewenteld heeft op de rechterlijke macht: de burgerlijke rechter kan

in kort geding het onderhoudsgeld toekennen en de strafrechter moet er maar over waken dat het bedrag geregeld wordt vereffend.

Er werd echter uit het oog verloren dat de vlugge afhandeling ten koste van de rechtszekerheid werd doorgevoerd. De geïncrimineerde onthouding kan slechts met zekerheid worden vastgesteld vanaf het ogenblik dat de burgerlijke veroordeling in kracht van gewijde is gegaan. Bij gebrek aan een definitieve burgerlijke veroordeling, komt de motivering van de strafsancie op losse schroeven te staan. (R. Declercq, *L'abandon de famille en droit pénal belge* p. 543, in R.D.P. 1953-54).

11. In zijn huidige staat blijkt het probleem onoplosbaar, omdat de vlugheid van hulpverlening ten koste van de rechtszekerheid van de strafsancie wordt doorgevoerd. Het ombuigen van de wil van de wetgever door de verlating van familie te hedopen tot een miskenning van een rechterlijke beslissing zal hierin geen verbetering brengen. Waar de wet geen oplossing biedt, hoeft de strafrechter op eigen gezag geen initiatief te nemen. Het komt de wetgever toe een aangepast statuut van de onderhoudsgerechtigde uit te werken.

Wellicht kan een rijksinstelling aan de hulpbehoevende een voorschot uitbetalen telkens de onderhoudsplichtige in gebreke blijft en in afwachting dat de burgerlijke rechter een eindbeslissing heeft getroffen. Achteraf zouden deze voorschotten teruggevorderd worden: hetzij van de onderhoudsplichtige ingeval van veroordeling tot uitkering, hetzij van de begunstigde die ten onrechte een beroep deed op de instelling. Deze terugbetaling zou dan gesanctioneerd worden zoals dit thans reeds het geval is bij achterlating van kinderen (art. 360 bis), waar de Commissie van de Openbare Onderstand bij wanbetaling de zaak bij het st. afgerecht kan aanhangig maken.

12. Ondertussen blijven gedeeltelijke oplossingen mogelijk. Het huidige arrest is wellicht een vingerwijzing om bij ontheffing of vermindering van levensonderhoud meteen ook de voorlopige tenuitvoerlegging te vragen. Ten minste vanaf dat ogenblik zou de bedreiging met strafvervolg worden afgewend.

Niettemin blijkt er ook thans geen grond meer te bestaan voor een sanctie, telkens de vermindering of de ontheffing van het levensonderhoud wordt bekomen voor de geïncrimineerde periode alvorens de strafrechtelijke veroordeling in kracht van gewijde is gegaan (Rigaux & Trousse, *Les crimes et délits*, t. V p. 525).

De strafrechter kan de onderhoudsplichtige niet dwingen een uitkering te verrichten, waarvan de burgerlijke rechter met terugwerkende kracht heeft beslist dat ze niet verschuldigd was (Bordeaux, 12 juni 1952, *Gaz. pal.*, 1953, I, Tables, v° *Abandon de famille*, n° 9-11; noot onder Corr. Seine, 29 april 1955, *Gaz. pal.*, 1955, 2, 175).

Ingeval de strafrechterlijke veroordeling reeds in kracht van gewijde is gegaan op het ogenblik dat de burgerlijke rechter de uitkering heeft afgeschaft of verminderd, met terugwerkende kracht voor de periode die in de telastlegging is weerhouden, kan de beklaagde de herziening van het vonnis of arrest vragen (L. Hugueney, *Crimes et délits contre les personnes*, p. 685 in Rev. sc. crim. et dr. pén. comp., 1955). Indien de verbintenis die aanleiding gaf tot de strafvordering weggevallen is, kan de staking der betalingen immers niet meer onder de toepassing van de strafwet vallen.

A. Vandeplas

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 11 september 1970.

Voorzitter: M. De Bersaques.
Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.
Advocaat-generaal: M. Depelchin.
Advocaten: Mrs. Fally en Simont.

Maritiem recht. — Art. 91 zeevaartwet. — Regeling van de verhoudingen tussen vervoerder en derde houder van het cognossement. — Ondertekenaar van een chartepartij of inlader die een vervoerovereenkomst aangaat zonder chartepartij. — Contractsvrijheid. — Competentiebeding.

Art. 91 zeevaartwet (wet van 28 november 1928, die het Brusselse verdrag van 25 augustus 1924 bekrachtigt) regelt slechts de verhoudingen tussen de vervoerder en de derde houder van het cognossement. Het is niet de bedoeling van de auteurs van het verdrag geweest aan de contractsvrijheid van de ondertekenaars van een chartepartij te tornen. Hetzelfde geldt voor de inlader die een «vervoerovereenkomst» aangaat zonder opmaking van een chartepartij.

Na vastgesteld te hebben dat inlader en houder van het cognossement dezelfde rechtspersoon is, beslist de rechter wettelijk dat de dwingende bepalingen van art. 91 niet toepasselijk zijn op de door die inlader aangegane vervoerovereenkomst en dat de in het cognossement ingelaste bevoegdheidsclausule haar uitwerking niet moet missen.

N.V. La Brabançonne e.a. t./ Kapitein Siefken e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 februari 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 91 (wet van 28 november 1928, artikel 1) van de gecoördineerde wetten op de zeevaart en de binnenvaart, 6, 1108, 1108 en 1131 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis bevestigt hetwelk, steunend op een clausule van het cognossement waarbij alle geschillen hieruit voortvloeiend aan de rechtbank te Bremen (Duitsland) worden toegewezen, de exceptie van onbevoegdheid «ratione loci» van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, door de verweerdere tegenworpen aan de door de eiseressen tegen hen ingestelde vordering, aangenomen had op de gronden, onder meer, dat artikel 91 van de wetten op de zeevaart «geen enkel beschikking inhoudt die expliciet aan de bij een vervoer betrokken partijen verbod zou opleggen, in geval van geschil met de zeevervoerder, dit aan een bepaalde vreemde rechtsmacht conventioneel te onderwerpen, zodat, nu contractvrijheid toch principieel erkend wordt, er, ten aanzien der besluitschriften en gedingstukken geen redenen blijken voorhanden te zijn om de besproken clausule nietig en om, als gevolg daarvan, de rechtbank van koophandel ter zake bevoegd te verklaren», en dat voorts eiseres Daniel Hicks Incorporated, tegelijkertijd inlader en houder van het cognossement zijnde, zich in elk geval niet kon beroepen op de bepalingen van voormeld artikel 91, daar zij geen hoedanigheid van derde-houder had,

terwijl, nu vaststaat dat geen enkele chartepartij werd opgemaakt naar aanleiding van het litigieuze vervoer, het cognossement imperatief onderworpen was aan meergemeld artikel 91, zelfs zonder verhandeling aan een derde-houder, en terwijl bijgevolg de clausule van toekenning

van bevoegdheid ter zake geen toepassing kon krijgen, vermits de vaststelling dat noch bewezen, noch te vermoeden is dat de vreemde rechter niet zou vonnissen met inachtneming van artikel 91 niet bepalend is en niet impliceert dat de vreemde rechter zich zonder enige twijfel naar die bepaling zou schikken:

Overwegende dat zo uit de werkzaamheden van de conferenties te Den Haag in 1921 en te Brussel in 1922-23, waaruit de op 25 augustus 1924 te Brussel ondertekende internationale overeenkomst betreffende het eenvormig maken van enige regelen inzake cognossementen is ontstaan, als uit de algemene strekking van die overeenkomst en van de Belgische wet van 28 november 1928 welke die overeenkomst heeft bekrachtigd, blijkt dat bedoelde overeenkomst en wet slechts de verhoudingen tussen vervoerder en derde-houder van het cognossement hebben willen regelen;

Dat immers de overeenkomst tot doel had de rechten van de derden te vrijwaren, die aanvankelijk niet in staat zijn geweest met de vervoerder te onderhandelen, en niet die van de inlader welke de voorwaarden van de vervoerovereenkomst vrijelijk met de vervoerder heeft kunnen bespreken;

Overwegende dat zulks bevestigd wordt door de bepaling van artikel 91, A. paragraaf 1, b) van de Zeevaartwet, volgens welke het woord «vervoerovereenkomst» insgelijks geldt voor het cognossement of dergelijk document, krachtens een chartepartij opgemaakt, van het ogenblik dat zulks een cognossement of dergelijk document, rechtgevend op de daarin vermelde goederen, de betrekkingen tussen de vervoerder en de «houder van het cognossement» regelt;

Dat de termen «houder van het cognossement» moeten gelezen worden als «derde houder van het cognossement» omdat het de bedoeling van de auteurs van het Brusselse Verdrag niet is geweest aan de contractsvrijheid van de ondertekenaars van een chartepartij te tornen;

Dat om dezelfde reden hetzelfde geldt voor de inlader die een «vervoerovereenkomst» aangaat zonder opmaking van een chartepartij, wat ten deze het geval is zoals uit de vaststellingen van het arrest blijkt, nu uit niets volgt dat de auteurs van het verdrag de contractsvrijheid van de partijen hebben willen kortwieken;

Overwegende dat het bestreden arrest derhalve, na vastgesteld te hebben dat inlader en houder van het cognossement ten deze dezelfde rechtspersoon is, wettelijk heeft beslist dat de dwingende bepalingen van artikel 91 van de Zeevaartwet op de door die inlader aangegane vervoerovereenkomst niet toepasselijk zijn en dat de in het cognossement ingelaste bevoegdheidsclausule haar uitwerking niet moet missen;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Veroordeelt de eiseressen in de kosten.

Verwerpt de voorziening;

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 2 oktober 1970.

Voorzitter-Verslaggever: M. Belpaire.
Advocaat-generaal: M. Krings.
Advocaten: Mrs. Bayart en Struye.

Pacht. — Eis van de pachter tot teruggave van te veel betaalde pachtprizen. — Verjaring van één jaar. — Verrekpunt. — Op het einde van de pacht.

Overeenkomstig art. 3 van de wet van 26 juli 1952, gewijzigd bij de wet van 20 januari 1961, verjaart de eis van de pachter tot teruggave van de in strijd met de wet geïnde pachtssommen na één jaar te rekenen van de dag waarop de pachter « het gehuurde goed heeft verlaten ». Uit de geschiedenis van de wet blijkt dat het vertrekpunt van de verjaring is « het ogenblik dat de pachter niet langer door de pachtovereenkomst is gebonden », « op het einde van de pacht », wat met het door de wetgever nagestreefde doel strookt.

Ten deze had de pachter het goed gekocht en meer dan een jaar later de eis ingesteld. Door te beslissen dat de pachter nadat hij het gehuurde goed gekocht had, dit goed nooit had verlaten in de zin van voormelde wetsbepaling, heeft de rechter van deze een interpretatie gegeven die met het nagestreefde doel niet te verenigen is.

Verhoeven t./ Van den Heynde e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 april 1968 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 3, lid 3, van de wet van 26 juli 1952 tot beperking van de pachtprizen, zoals vervangen door artikel 1 van de wet van 20 januari 1961,

doordat, hoewel luidens de dagvaarding van 28 november 1966, de rechtsvordering van de verweerders er toe strekte eiseres te horen veroordelen tot het terugbetalen van teveel betaalde pachtprizen en ten onrechte betaalde belastingen, hoewel de beroepen beslissing constateert dat eiseres liet gelden dat de verweerders door aankoop van het pachtgoed sedert 16 september 1965 eigenaars zijn van dit goed, wat het beëindigen van hun pachtovereenkomst met eiseres tot gevolg had, en dat dienvolgens, overeenkomstig het hoger ingeroepen artikel 3, lid 3, gezegde rechtsvordering verjaard was na verloop van één jaar na de verkoop, hetzij op 16 september 1966, en hoewel in haar akte van hoger beroep eiseres verklaard had haar in eerste aanleg genomen conclusie te hernemen en haar hoger beroep te steunen op de middelen voor de eerste rechter voorgebracht, het bestreden vonnis, na geconstateerd te hebben dat de verweerders geen pachters meer waren en dat eiseres de verjaring inriep, beslist dat de verweerders hun vordering tijdig hadden ingesteld, zulks om de reden dat luidens de hoger ingeroepen wetsbepaling de verjaring van de vordering intreedt na één jaar te rekenen van de dag waarop de pachter het gehuurde goed heeft verlaten en dat de pachters het goed nooit hadden verlaten,

terwijl, eerste onderdeel, wanneer de pachter ophoudt pachter te zijn doordat hij eigenaar wordt van het gepachte goed, zulks, met het oog op de verjaring bepaald door lid 3 van artikel 3 van de wet van 26 juli 1952, vervangen zoals gezegd, moet worden gelijkgesteld met het verlaten van het gehuurde goed, daar de pachter, door het goed te kopen, ophoudt het goed als pachter te betrekken;

en, tweede onderdeel, minstens nu het constateert, enerzijds, dat de verweerders geen pachters meer waren, en anderzijds, dat zij het gehuurde goed nooit hadden verlaten, het vonnis, in strijd met wat artikel 97 van de Grondwet vereist, geen motivering inhoudt welke afdoende zou zijn om zijn beslissing betreffende de verjaring van de rechtsvordering van de verweerders te rechtvaardigen:

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat de verweerders, luidens een akte van 16 september 1965, het van eiseres gehuurde goed hebben verkregen ingevolge uitoefening van hun recht van voorkoop, zij op 28 november 1966 eiseres, op grond

van artikel 3, lid 3, van de wet van 26 juli 1952 tot beperking van de pachtprizen, zoals die bepaling werd vervangen door artikel 1 van de wet van 20 januari 1961, hebben gedagvaard tot teruggave onder meer van de gedurende de laatste vijf jaren te veel betaalde pachtprizen;

Dat uit die stukken eveneens blijkt dat eiseres, steunend op gezegde wetsbepaling, de verjaring van de eis heeft ingeroepen op grond hiervan dat op 16 september 1965 de verweerders eigenaars van het gehuurde goed zijn geworden, wat het beëindigen van de pacht tot gevolg heeft gehad, derwijze dat de verjaring verkregen was door verloop van één jaar te rekenen van de verkoop;

Overwegende dat, overeenkomstig gezegde bepaling, de eis van de pachter tot teruggave van de in strijd met de wet geïnde pachtssommen verjaart na één jaar te rekenen van de dag waarop de pachter « het gehuurde goed heeft verlaten »;

Overwegende dat de wet een beperking heeft ingevoerd niet alleen van het bedrag van de schuldvordering, namelijk van de pachtgelden die tijdens de laatste vijf jaar werden geïnd, hetgeen overeenstemt met de termijn van verjaring van de pachtgelden, zoals door artikel 2277 van het Burgerlijk wetboek wordt bepaald, maar bovendien, in sommige gevallen, van de termijn tijdens welke de rechtsvordering kan ingesteld worden; dat hieruit blijkt dat de wetgever de uitoefening van het recht tot terugvordering van de te veel betaalde pachtprizen binnen enge grenzen heeft willen houden;

Overwegende dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 januari 1961 blijkt dat de pachter de eis tot teruggave mag instellen tot « op het ogenblik dat hij niet langer door de pachtovereenkomst is gebonden, met andere woorden tot wanneer hij het gepachte goed heeft verlaten » (« à la fin du bail », « op het einde van de pacht », « à l'issue du bail à ferme, au moment où le renon sort ses effets » en « au moment où il sera libéré des liens du bail »);

Dat in de wetgevende Kamers geen verzet is gerezen tegen die zienswijze waarbij het vertrekpunt van de verjaring wordt bepaald en die met het door de wetgever nagestreefde doel strookt;

Overwegende dat het vonnis, door te beslissen dat de verweerders, nadat zij het gehuurde goed hebben gekocht dit goed nooit hebben verlaten, in de zin van voormelde wetsbepaling, van deze een interpretatie heeft gegeven die met het nagestreefde doel niet te verenigen is;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis behalve in zover het, bij bevestiging van de beroepen beslissing, uitspraak doet over de toepasselijkheid van de pachtwetgeving en over de eis tot terugbetaling van niet verschuldigde belastingen;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan; zegt dat erover door de feitenrechter zal worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde, rechtdoende in hoger beroep.

NOOT. — De nieuwe wet tot beperking van de pachtprizen, die de wet van 26 juli 1952, gewijzigd bij de wet van 20 januari 1961, vervangt, is vervat in art. III van de wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving. Art. 5, lid 4, van die nieuwe wet luidt:

« Voor zover zij het wettelijk bedrag overschrijden, moeten de pachtprizen aan de pachter, op zijn verzoek, worden terugbetaald. Deze teruggave is evenwel slechts van toepassing op de vervallen en betaalde pachten van de

vijf jaren die aan het verzoek voorafgaan. De eis van de pachter tot teruggave van deze geldsommen verjaart na één jaar te rekenen van de dag waarop hij het gehuurde goed heeft verlaten. »

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 9 juni 1970.

Voorzitter : M. van Beirs.
Raadsheer-verslaggever : M. Gerniers.
Advocaat-generaal : M. Charles.

Verkeer. — Voorrang. — Kruispunt. — Aanzetten na stilstand.

In verband met de overtredingen van art. 17 en 16, 1 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, is de vraag of de afstand tussen de plaats waar het voertuig tot stilstand werd gebracht en het kruispunt voldoende is om te kunnen aannemen dat dit voertuig weer normaal in beweging was bij het naderen van dit kruispunt, een feitelijke vraag die door de rechter soeverein wordt beoordeeld.

Suttels t./ Schipper en Bruyneel.

Gelet op het bestreden vonnis, op 7 november 1969 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Gent ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering ingesteld tegen :

a) verweerster :

Overwegende dat eiser niet bevoegd is om voorziening in te stellen tegen een beslissing die een medebeklaagde vrijspreekt ;

b) eiser :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 16/1, 17, 27/1 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 1382 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat verweerster haar voertuig tot stilstand heeft gebracht aan het kruispunt en impliciet erkend dat eiser die stilstand heeft opgemerkt, enerzijds, verweerster vrijspreekt van de overtreding van het artikel 17 van voormeld reglement en anderzijds, eiser veroordeelt wegens overtreding van artikel 16,1, van gezegd reglement, tot een geldboete van 25 frank en tot de betaling van schadevergoeding aan verweerder ;

terwijl het vonnis aldus ten onrechte het aanzetten na stilstand van verweerster niet als een manoeuvre in de zin van artikel 17 van bedoeld reglement beschouwt (schending van die wetsbepaling), het onwettelijk en tegenstrijdig is eiser, bij toepassing van artikel 16/1 van gezegd reglement te veroordelen wegens het niet naleven van een prioriteit die niet bestaat heeft (schending van die wetsbepaling), bij gebreke van enige fout in hoofde van eiser, het vonnis eiser ten onrechte tot schadevergoeding veroordeelt en de burgerlijke vordering van deze laatste niet toewijst (schending van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek) ;

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat verweerster die het kruispunt naderde, als derde of minstens als tweede bestuurster in een file, haar voertuig tot stilstand heeft moeten brengen op 10 à 15 meter van het kruispunt

omdat haar voorligger stopte, en dat zij haar weg heeft voortgezet zodra deze voorligger weer aanzette en zodoende de Blaizantvest is opgereden zonder op het kruispunt of onmiddellijk daarvoor te stoppen ;

Dat het vonnis door bij die vastellingen, en zonder in tegenstaak te vervallen, zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt waarbij het bepaalt dat er geen sprake kan zijn van een overtreding door verweerster van artikel 17 en dat eiser zich schuldig heeft gemaakt aan een overtreding van artikel 16,1, en dienvolgens de correctionele rechtbank onbevoegd verklaart om kennis te nemen van de burgerlijke vordering van eiser, en deze laatste veroordeelt tot betaling van schadevergoeding aan verweerder ;

Overwegende dat de vraag of de afstand tussen de plaats waar het voertuig tot stilstand werd gebracht en het kruispunt voldoende is om te kunnen aannemen dat dit voertuig weer normaal in beweging was bij het naderen van dit kruispunt, een feitelijke vraag is die door de rechter soeverein wordt beoordeeld ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de burgerlijke rechtsvorderingen :

Overwegende dat eiser geen bijzonder middel inroept ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Sedert lang heeft het Hof van Cassatie het grondbeginsel vastgelegd dat de weggebruiker die zijn voertuig tot stilstand brengt de voorrang verschuldigd is op grond van artikel 17 van de wegcode (Cass., 30 september 1957, Pas., 1958, I, 68 ; Cass., 23 april 1956, Pas., 1956, I, 885 e.a.), terwijl hij bovendien zijn voorrangrecht verliest (Cass., 24 november 1958, Pas., 1959, I, 312).

Weldra kwamen echter twee nuances naar voren :

De eerste bracht een beperking mee. In deze zin dat de stilstand moest kunnen opgemerkt worden door de andere weggebruiker (Cass., 25 november 1957, Pas., 1958, I, 322 ; Cass., 24 april 1961, R.W., 1961-62, kol 1703).

De tweede nuance was in de zin van een uitbreiding, vernits de stilstand moest kunnen opgemerkt worden door de andere weggebruiker, zelfs indien de stilstand in feite niet waargenomen werd (Cass., 17 december 1962, R.W., 1962-63, kol. 1580 ; zie ook in dat nummer Cass., 22 juli 1970).

Men kan niet beweren dat deze arresten van het Hof van Cassatie de taak van de gemiddelde automobilist hebben vergemakkelijkt, zulks wanneer nochtans iedere weggebruiker op elk ogenblik en zonder nadenken zijn rechten en verplichtingen moet kunnen bepalen aan de hand van objectieve gegevens die betwisting en persoonlijke interpretatie moeten uitsluiten.

Het was zo eenvoudig geweest te weten dat degene die stopt en opnieuw aanzet de voorrang verliest en de andere weggebruiker moet laten voorgaan ! Moeilijk is te beseffen of de stilstand gezien werd en nog ingewikkelder of deze stilstand inderdaad kon gezien worden !

Het hier aangehaalde arrest heeft nog grotere onzekerheid geschapen.

De feiten doen zich aldus voor : een chauffeur rijdt in file. Op ongeveer 10 à 15 m vóór het kruispunt stopt hij samen met de file en wanneer deze opnieuw aanzet, volgt hij de andere weggebruikers. Aan het kruispunt komt hij in botsing met een weggebruiker van de secundaire weg

die hem verwijt aangezet te hebben na een stilstand. Deze heeft dus dit feit kunnen waarnemen.

De rechter ten gronde heeft dit aanzetten na een stilstand niet als een manoeuvre beschouwd omdat de afstand van 10 à 15 m volgens hem ~~niet~~ voldoende is om te kunnen beweren dat de weggebruiker normaal het kruispunt is opgereden. Het Hof van Cassatie zegt dat de rechter ten gronde hierover soeverein oordeelt en vernietigt dus niet; het bevestigt aldus zijn vroegere rechtspraak (Cass., 9 mei 1960, Pas., 1960, I, 1038).

Deze beslissing zal nochtans het wegverkeer niet vereenvoudigen. Elke weggebruiker zal kunnen beweren dat zijn aanzetten ver genoeg gebeurde om geen manoeuvre uit te maken. Vanaf welke afstand zal het niet zo zijn?

Waarom niet de algemene regel toepassen die zegt dat elkeen die stopt en opnieuw aanzet, zijn voorrang verliest. Dat ware klare taal die elke automobilist begrijpt. Het werd reeds heel wat ingewikkelder, toen er bijkwam dat het aanzetten moest kunnen opgemerkt worden. Maar thans kan men eindeloos aan het redetwisten gaan.

H. Persoons

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 22 juni 1970.

Voorzitter : M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever : M. Rutsaert.

Advokaat-generaal : M. Colard.

Verkeer. — Voorrang na stilstand aan kruispunt. — Manoeuvre.

Indien de van rechts komende bestuurder de voorrang van doorgang geniet, verliest hij nochtans dit recht van voorrang, overeenkomstig artikel 17 van het wegverkeersreglement, wanneer hij na zijn voertuig tot stilstand te hebben gebracht, het opnieuw in beweging brengt, en de andere bestuurder dit manoeuvre heeft kunnen zien, al had hij het in feite niet gezien.

Het volstond bijgevolg niet om de voorrang van doorgang als van rechts komende bestuurder te handhaven, erop te wijzen dat de « mogelijkheid » bestond dat de stilstand van het voertuig door de andere weggebruiker niet is kunnen gezien worden. Het behoud van het recht van voorrang vereiste dat het uitgevoerde manoeuvre door de andere weggebruiker niet kon gezien worden, en de mogelijkheid daartoe volstond niet.

Franken t./ Archiprêtre.

Gelet op het bestreden vonnis, op 18 november 1969 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 16-1 en 17 van het koninklijk besluit van 14 maart 1968 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis eiser veroordeelt uit hoofde van verzuimd te hebben de doorgang vrij te laten voor de van rechts komende bestuurder.

terwijl het geen duidelijke stelling neemt nopens de rechten en verplichtingen van de voorranghebbende weggebruiker die na stilstand aan een kruispunt terug in beweging komt en geen afdoende antwoord geeft op de conclusie waarbij eiser staande hield dat verweerder bevestigd had aan het kruispunt volledig tot stilstand te zijn gekomen en dan opnieuw te zijn vertrokken en dat verweerder daardoor recht op doorgang verloren had en de voorrang

aan eiser toekwam, daar het zonder belang was of eiser de stilstand van het voertuig van verweerder al dan niet had gezien, wijl het volstond dat hij die stilstand had kunnen zien :

Overwegende dat indien de van rechts komende bestuurder de voorrang van doorgang geniet, hij nochtans dit recht van voorrang verliest, overeenkomstig artikel 17 van het wegverkeersreglement, wanneer hij na zijn voertuig tot stilstand te hebben gebracht, het opnieuw in beweging brengt, en de andere bestuurder dit manoeuvre heeft kunnen zien, al had hij het in feite niet gezien;

Overwegende dat het bijgevolg niet volstond om de voorrang van doorgang van verweerder als van rechts komende bestuurder te handhaven, erop te wijzen dat de « mogelijkheid » bestond dat de stilstand van het voertuig van verweerder door eiser niet is kunnen gezien worden; dat het behoud van het recht van voorrang vereiste dat het door verweerder uitgevoerde manoeuvre door eiser niet kon gezien worden, en de mogelijkheid daartoe niet volstond;

Dat het middel gegrond is;

Overwegende dat de vernietiging van de beslissing op de strafvordering, de vernietiging medebrengt van de beslissing op de burgerlijke vordering die er het gevolg van is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Verwijst de zaak naar de Correctionele Rechtbank te Turnhout, zitting houdende in hoger beroep.

NOOT. — Zie ook in dit nummer het cassatie-arrest van 9 juni 1970 met noot van H. Persoons.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 25 juni 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. Polet.

Advokaat-generaal : M. Delange.

Handelsvertegenwoordiger. — Concurrentiebeding. — Art. 18, lid 2, van de wet van 30 juli 1963. — Soortgelijke activiteiten. — Begrip.

De geldigheid van het concurrentiebeding dat bedoeld wordt in art. 18, lid 2, van de wet van 30 juli 1963, is afhankelijk van verschillende voorwaarden, inzonderheid van de voorwaarde dat het betrekking heeft op soortgelijke activiteiten.

De woorden « soortgelijke activiteiten » hebben betrekking op de activiteiten die de handelsvertegenwoordiger in concurrerende ondernemingen verricht of heeft verricht. Voor de toepassing van art. 18, lid 2, is het niet voldoende dat de concurrerende ondernemingen soortgelijke activiteiten hebben, maar is vereist dat de handelsvertegenwoordiger zijn activiteiten in deze ondernemingen ontwikkelt in dezelfde afdeling.

Mairesse t./ Casteau.

Gelet op de bestreden sententie, op 22 februari 1969 gewezen door de Werkrechtersraad van beroep te Bergen, bediendenkamer;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 18, inzonderheid lid 2, van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers en 97 van de Grondwet,

doordat de beslissing eisers rechtsvordering waarbij van verweerder, die als handelsvertegenwoordiger bij hem had gewerkt, een vergoeding gelijk aan 3 maanden wedde werd geëist wegens schending van een concurrentiebeding, verwerpt op grond « dat gedaagde in hoger beroep, na een eind te hebben gemaakt aan zijn werkzaamheden bij eiser in hoger beroep, bij de firma Kalamazoo in dienst is getreden; ... dat moet vastgesteld worden of de twee ondernemingen soortgelijke firma's zijn; dat partijen het hierover oneens zijn; ... dat eiser in hoger beroep kantoor machines, kasregisters, kantoor- en huismeubelen, meubilair voor tekenbureaus en voor de nijverheid, geperforeerde hoekijzers, schoolmeubelen verkoopt; dat hij machines verhuurt, kopieerwerk uitvoert, zich bezig houdt met bedrijfsorganisatie, het opstellen van plannings, met het inrichten van classeersystemen; dat de omvang van elk van deze bedrijfstakken nochtans niet nader is aangegeven; ... dat de firma Kalamazoo zich blijkbaar alleen bezig houdt met kantoorinrichting en de verkoop van boeken en steekkaarten in verband daarmee; ... dat men slechts van soortgelijke activiteiten, in de zin van artikel 18 van de wet van 30 juli 1963, kan spreken wanneer de activiteiten van de twee firma's bijna geheel dezelfde zijn; dat zulks niet het geval is wanneer die activiteiten slechts in zeer geringe mate samenvallen; ... dat in onderhavig geval kantoorinrichting maar een klein gedeelte uitmaakt van de activiteit van eiser in hoger beroep; ... dat derhalve ... eiser in hoger beroep niet bewijst dat de werkzaamheden van gedaagde in hoger beroep in dienst van de firma Kalamazoo en die welke deze verricht in zijn dienst soortgelijk zijn, zodat de rechtsvordering niet gegrond is »,

terwijl de soortgelijke activiteiten, in aanmerking te nemen door de toepassing van artikel 18 van de wet van 30 juli 1963, niet de respectief in hun geheel beschouwde activiteiten zijn van de twee firma's waarvoor de handelsvertegenwoordiger achtereenvolgens heeft gewerkt en werkt, maar de concrete activiteiten die de handelsvertegenwoordiger zelf achtereenvolgens heeft verricht en verricht in de twee firma's en in dienst van deze firma's wat door de beslissing niet wordt onderzocht :

Overwegende dat de bestreden beslissing vaststelt dat eisers bedrijfs verscheidene bedrijfstakken omvat : dat hij met name kantoormeubelen en -machines verkoopt, zulke machines verhuurt, kopieerwerk uitvoert en zich bezig houdt met de bedrijfsorganisatie; dat de beslissing er ook op wijst dat verweerder, na beëindiging van de overeenkomst tussen partijen, in dienst van een andere firma is getreden, de firma Kalamazoo, maar « dat deze firma zich blijkbaar alleen bezig houdt met kantoorinrichting en de verkoop van boeken en steekkaarten in verband daarmee » ;

Overwegende dat, om te beslissen dat eiser niet heeft bewezen dat de huidige werkzaamheden van verweerder gelijksoortig waren met die welke hij bij eiser uitoefende, de beschikking als grond alleen aanvoert « dat men slechts van soortgelijke activiteiten, in de zin van artikel 18 van de wet van 30 juli 1963, kan spreken wanneer de activiteiten van de twee firma's bijna geheel dezelfde zijn; dat zulks niet het geval is wanneer die activiteiten slechts in een zeer geringe mate samenvallen » en « dat in onderhavig geval de kantoorinrichting maar een klein gedeelte uitmaakt van de activiteit » van eiser ;

Overwegende dat, luidens art. 18, lid 2, van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers, in de overeenkomsten waarin het concurrentiebeding krachtens lid 1 als niet-geschreven

wordt beschouwd, de geldigheid van voornoemd beding afhankelijk is van verschillende voorwaarden, inzonderheid van de voorwaarde dat het betrekking heeft op soortgelijke activiteiten ;

Dat de woorden « soortgelijke activiteiten » van voormeld art. 18, lid 2, betrekking hebben op de activiteiten die de handelsvertegenwoordiger in concurrerende ondernemingen verricht of heeft verricht ;

Dat het voor de toepasselijkheid van deze wetsbepaling niet voldoende is dat de concurrerende ondernemingen soortgelijke activiteiten hebben, maar dat de handelsvertegenwoordiger zijn activiteit in deze ondernemingen moet ontwikkelen in dezelfde afdeling ;

Overwegende dat de beschikking, die alleen vaststelt welke de respectievelijke activiteiten van eiser en van de firma Kalamazoo waren, en niet onderzoekt welke activiteit verweerder in de twee firma's heeft ontwikkeld, de zin en de draagwijdte heeft miskend van art. 18, lid 2, van de in het middel aangehaalde wet van 30 juli 1963 ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

en zonder dat het tweede middel, dat tot geen ruimere cassatie kan leiden behoeft te worden onderzocht ;

Vernietigt de bestreden sententie in zover zij eisers vordering met betrekking tot het concurrentiebeding afwijst en uitspraak doet over de kosten ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Werkrechtersraad van beroep te Namen, bediendenkamer.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

9e jamer. — 5 november 1970.

Voorzitter : M. Liard.

Raadsheren : M.M. Grenez en Blockx.

Advocaten : Mrs. Hubrechts en Gruyters.

Verzekeringen. — Vordering van de verzekeraar op grond van art. 16 verzekeringswet. — Verjaring. — Aanvang van de termijn.

Een verzekerde had op 13 september 1963 een verkeersongeval veroorzaakt. Het bestaan van de omstandigheden van het ongeval werd vastgesteld door een arrest van het Hof van Beroep van 5 maart 1965, waarbij de verzekerde op strafgebied definitief werd veroordeeld ; de voorziening in cassatie had geen betrekking op het strafrechtelijk gedeelte van het arrest.

Hoewel het aan de schadelijders toekomstende bedrag nog niet kon gepreciseerd worden, stond voor de verzekeraar de actie tot verhaal op grond van art. 16 verzekeringswet tegen de verzekerde open vanaf 5 maart 1965 en heeft de verjaringstermijn van drie jaar op diezelfde dag een aanvang genomen.

Assurantie van de Belgische Boerenbond t./ Bronckaers.

Gezien in eensluidend afschrift het vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Leuven de dato 6 januari 1970, waartegen op 3 februari 1970 een naar termijn en vorm regelmatig beroep werd aangetekend ;

Aangezien appellante, oorspronkelijk aanlegster en ver-

zekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid van geïntimeerde, terugbetaling eist van de bedragen — of minstens een provisie daarop — welke zij moest uitkeren aan de slachtoffers van het ongeval dat geïntimeerde, aan het stuur van zijn autovoertuig, op 13 september 1963 te Nieuwerkerken (Limburg) veroorzaakte;

Aangezien geïntimeerde, bij besluiten die in werkelijkheid een ontvankelijk incidenteel beroep impliceren, het middel van verjaring dezer rechtsvordering, getrokken uit art. 32 der wet van 11 juni 1874 en dat door de eerste rechter verworpen werd, handhaaft voor het Hof;

Aangezien inderdaad de rechtsvordering ontstaat uit de tussen partijen aangegane verzekeringspolis, en namelijk steunt op de zware fout van de verzekerde in de zin van art. 16 van voormelde wet, evenals op artt. 24 en 25 der polis;

Aangezien aan de andere kant, het bestaan van de omstandigheden zelf van het ongeval, zijnde de gebeurtenis die tot onderhavige rechtsvordering aanleiding geeft, gerechtelijk werd vastgesteld door het arrest van het Hof van Beroep te Luik de dato 5 maart 1965, waarbij Bronckaers op strafgebied definitief werd veroordeeld;

Aangezien immers de voorziening in verbreking tegen voormeld arrest ingediend, geen betrekking had op het strafrechtelijk gedeelte dezer beslissing;

Aangezien bijgevolg, alhoewel het totaal aan de slachtoffers of rechthebbenden toekomstend bedrag, alsdan nog niet kon gepreciseerd worden, appellante niettemin vanaf 5 maart 1965 moest weten dat zij, minstens in een te bepalen mate, de burgerlijke aansprakelijkheid van haar verzekerde tegenover de derden zou dienen te dragen, zodat vanaf gezegde datum de actie tot verhaal van schade tegenover geïntimeerde, voor haar openstond;

Aangezien uit deze vaststellingen volgt dat de termijn van drie jaar, bepaald bij artikel 32 der wet van 11 juni 1874, en die op 5 maart 1965 een aanvang had genomen, verlopen was wanneer appellante, bij exploit van 16 september 1968 van deurwaarder Willems, haar rechtsvordering inleidde tegen geïntimeerde;

*Om deze redenen,
Het Hof,*

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935.

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend,

Ontvangt het beroep evenals het incidenteel beroep;

Doet het aangevochten vonnis teniet;

Wijzigende:

Verklaart de rechtsvordering door verjaring uitgedoofd;

Veroordeelt appellante, oorspronkelijk aanlegster, tot de gerechtskosten

HOF VAN BEROEP TE GENT

Jeugdkamer. — 14 mei 1970.

Jeugdrechter in hoger beroep : M. Lefebvre.

Advocaat-generaal : M. Colpaert.

Advocaten: Mrs. J. Hubené en Fazzi-De Clercq.

Adoptatie. — Homologatieprocedure. — Nieuwe wetgeving onmiddellijk toepasselijk op aanhangige procedures. — Vertegenwoordiging van kind door moeder, tevens adoptante.

Adoptie. — Homologatieprocedure ingesteld onder het stelsel van de vroegere wetgeving dd. 22 maart 1940 maar nog aanhangig vóór de Jeugdrechtbank in hoger

beroep bij het tot standkomen van de nieuwe wet dd. 21 maart 1969.

De wetgeving betreffende de adoptie is van openbare orde en derhalve in haar geheel onmiddellijk van toepassing, ook op de aanhangig zijnde procedures.

In hoofde van de moeder, tevens adoptante van haar kind, bestaat geen belangenconflict zodat zij dit laatste rechtsgeldig in de adoptieaktie kan vertegenwoordigen.

O.M. t. V.P. en P.A. en B.F.

Advies van het Openbaar Ministerie.

Voorgaanden :

Bij vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel dd 18 februari 1966 — overgeschreven in de registers van de Burgerlijke Stand op 24 maart 1966 — werd de echtscheiding bij onderlinge toestemming tussen A.P., geboren op 11 september 1939 en F.B., geboren op 8 maart 1928 toegestaan.

Desaangaand hadden zij — bij akte dd. 29 december 1964 verleden vóór notaris R. Dechamps te Schaerbeek, een voorafgaande overeenkomst getroffen waarbij de bewaking over hun enig wettig kind V.B., geboren op 16 september 1961, aan de echtgenote werd toevertrouwd, terwijl ook het bezoekrecht van de vader werd geregeld, — zodat A.P. hierdoor uitsluitend het beheer over de persoon en de goederen van de minderjarige verkreeg.

Op 19 januari 1967 herhuwde A.P. met P.V., geboren op 30 januari 1933, scheikundige wettig gescheiden van N.H. Het gezin, dat zich te Deurle-bij Gent ging vestigen, bleef tot hertoe kinderloos evenals het vorige huwelijk P.V. / N.H.

Intussen was ook F.B. op 25 juni 1966 herhuwd (cfr. zijn brief van 18 november 1958 aan de Procureur des Konings te Gent).

Op 4 januari 1967 legde deze laatste bij de Jeugdrechtbank te Brussel een verzoekschrift neer, strekkende tot wijziging én van het bezoekrecht én van het hoederecht over de minderjarige V.B.

Na een door de Jeugdrechtbank bevolen — en door Mej. J. De Clerck uitgevoerd — psychologisch onderzoek van het kind werd, bij vonnis dd. 23 april 1968, de moeder A.R. in haar bewakingsrecht bevestigd terwijl het bezoekrecht van de vader gewijzigd en aangepast werd.

Ingevolge hoger beroep ingesteld door F.B. (alhoewel het vonnis voordien door zijn zorgen aan zijn gewezen echtgenote werd betekend — zie brief dd. 23 september 1968 vanwege Meester W. Moens aan de Procureur des Konings te Gent) werd, bij arrest van de Jeugdrechtbank in hoger beroep te Brussel dd. 3 oktober 1968, bedoelde rechtspleging te niet gedaan wegens onbevoegdheid ratione materiae van de Jeugdrechtbank.

F.B. blijkt tot heden toe geen nieuwe procedure desaangaande vóór de bevoegde rechtsmacht te hebben ingeleid, alhoewel hij zijn inzicht daartoe reeds menigmaal zou te kennen gegeven hebben.

De procedure in adoptie :

Met het oog op de adoptie van haar minderjarig kind diende A.P. intussen op 5 februari 1968 een rekwest bij de Rechtbank van Eerste aanleg te Gent in strekkende tot aanstelling van een beheerder ad hoc, en waarin werd voorgehouden dat de moeder wegens tegenstrijdigheid van belangen, haar kind in eenzelfde rechtbank niet tegelijk kon vertegenwoordigen en adopteren, terwijl de vader F.B. evenmin kon optreden bij gemis aan bewakingsrecht.

Op eensluidend advies van het openbaar ministerie werd, bij vonnis dd. 21 februari 1968, Meester Walter Moens advocaat bij het Hof van beroep alhier, tot beheer-

der ad hoc benoemd met de precieze opdracht « de minderjarige bij de werkzaamheden van bedoelde adoptie te vertegenwoordigen ».

Uit de gegevens van het dossier blijkt (zie de reeds aangehaalde brief van 23 september 1968 van Meester Walter Moens) dat F.B. op 22 maart 1968 — hetzij één maand vóór de adoptieakte — door de beheerder ad hoc schriftelijk geraadpleegd werd en te dien tijde slechts uiterst vage bezwaren omtrent de voorgenomen adoptie in te brengen had waarbij de belangen of het voordeel van de minderjarige trouwens niet eens ter sprake kwamen.

Bij notariële akte dd. 24 april 1968, verklaarden de echtgenoten P.V. / A.P. het kind V.B., te adopteren en het de familienaam V. te verlenen, terwijl de beheerder ad hoc zijn uitdrukkelijke toestemming daartoe in naam van het kind verleende.

Weze genoteerd dat de toestemming van de moeder te dien tijde volstond overeenkomstig de wet van 22 maart 1940 (art. 346, al. 3 B.W.).

Door toedoen van de procureur des Konings te Gent werd, gelijkvormig art. 355 B.W. (Wet van 22 maart 1940) deels vervangen bij art. 18-1 van de wet dd. 8 april 1965, bedoelde akte voorgelegd aan de Jeugdrechtsbank die, bij in openbare zitting uitgesproken vonnis dd. 25 november 1969, de adoptie homologeerde na de partijen, de vertegenwoordiger ad hoc, alsook de vader F.B. in Raadkamer te hebben gehoord.

Tegen dit vonnis werd door de procureur des Konings te Gent onvankelijk hoger beroep in de wettelijke vormen ingesteld bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het Hof alhier op 17 december 1969.

Alhoewel eensluidend in zijn advies vóór de eerste rechter, heeft het Openbaar ministerie dit rechtsmiddel klaarblijkelijk om elementaire billijkheidsredenen willen aanwenden met het oog op de algehele vrijwaring van de feitelijke rechten van de vader F.B. die, juridisch beschouwd, geen partij in zake was en derhalve geen onvankelijk verhaal kon instellen (cfr. Beroep Luik 6 december 1967 Documentatie Ministerie van Justitie in zake Jeugdbescherming - 1 - 48).

Dit verklaart dat de beroepsakte geen bepaalde grieven inhoudt, noch in rechte noch in feite.

Terwijl ons ambt nog aanvullende inlichtingen aan het inwinnen was op verzoek van de adoptanten, trad de nieuwe wet op de adoptie dd. 21 maart 1969 (Staatsblad 12 april 1969) in voege op 22 april 1969.

Gehoord in raadkamer ter terechtzitting van 26 juni 1969 van de Jeugdrechtsbank in hoger beroep verklaarde F.B. zich tegen bedoelde adoptie te verzetten, terwijl hij naderhand bij schriftelijke besluiten — ter terechtzitting van 23 oktober 1969 neergelegd — akte van zijn tussenkomst in het geding vroeg, en tevens de nietigheid van de tot hertoe gevolgde procedure opwierp, wegens schending van de essentiële vormvereisten voorzien bij het oud artikel 346 B.W.

Bedoeld verzoek om tussenkomst is klaarblijkelijk gesteund op het nieuw art. 353, §5, al. 3 B.W.

A. In rechte

I. Toepassing van nieuwe wet in de tijd

De voorafgaande vraag stelt zich ter zake van rechtswege of de nieuwe wet van 21 maart 1969 al dan niet toepasselijk is op de thans nog vóór het Hof aanhangig zijnde procedure van adoptie die onder het regime van de vroegere wetgeving aanving, — m.a.w. of de adoptanten, met het tot standkomen van de akte dd. 24 april 1968 — een verworven recht en toestand verkregen, waardoor de verdere rechtspleging, de pleegvormen en de grondvoorwaarden door de vroegere wetgeving beheerst blijven, ondanks het tot standkomen van de nieuwe wet van 21 maart 1969.

De vraag is ongetwijfeld van belang wanneer men inziet dat thans de toestemming van beide echtgenoten vereist is (in de adoptieakte zelf of bij afzonderlijke akte), — terwijl de weigering van één onder hen geen onherroepelijke hinderpaal kan uitmaken voor zoveel de rechtbank deze weigering onverantwoord acht, in een — zo in rechte als in feite — gemotiveerde beschikking waarbij de adoptie daadwerkelijk uitgesproken wordt.

Het fundamenteel rechtsprincipe ligt besloten in art. 2 B.W. dat bepaalt: « De wet beschikt alleen voor de toekomst, zij heeft geen terugwerkende kracht. »

Alhoewel deze complexe bepaling in het verleden tot zeer uiteenlopende en verwarde interpretatie aanleiding gaf kan, o.i. op grond van de rechtspraak en rechtsleer, de hedendaagse rechtstheorie omtrent de niet- terugwerkende kracht der wetten of — zo men het verkiest — omtrent het toepassingsveld van de nieuwe wet in de tijd, als volgt geresumeerd en gesynthetiseerd worden.

a) Art. 2 is geen constitutionele regel, zodat de wetgever van dit voorschrift steeds kan afwijken, mits dit te doen aan de hand van uitdrukkelijke en ondubbelzinnige bepalingen die geen twijfel omtrent zijn wil en inzichten nalaten.

b) In ontkennend geval is de nieuwe wet principieel onmiddellijk van toepassing, niet alleen op de situaties en geschillen die zich exclusief in de toekomst zullen voordoen maar ook op deze die, alhoewel ontstaan of aangevangen onder de vroegere wetgeving, nog al hun juridische effecten en uitwerkselen dienen te verkrijgen op het ogenblik dat de nieuwe wet in werking treedt.

Indien de nieuwe wet immers niet bestemd is om toegepast te worden op het definitief afgehandeld verleden slaat zij daarentegen op de ganse toekomst d.w.z. op alle rechtsituaties die zich ontwikkelen in de tijd en nog niet ten definitieven titel geregeld zijn.

c) De contracten blijven van deze regel uitgesloten en door de oude wet beheerst, tenzij het gaat om contracten waarvan het stelsel en de vormvereisten gewijzigd werden door een wet van openbare orde, die steeds onmiddellijk van toepassing is overeenkomstig de gemeenrechtelijke normen.

(Cass.	29.4.1929	Pas.	1929 - I - 178
Cass.	27.5.1929	Pas.	1929 - I - 200
Cass.	1.5.1940	Pass.	1940 - I - 215
Brussel	20.10.1940	Pass.	1910-- II - 96
Brussel	25.6.1958	Pass.	1959 - II - 133
Luik	11.12.1958	Jur. Liège	1958/1959 - 241
Cass. Fr.	20.2.1917	D.P.	1917 - 81
Cass. Fr.	13.1.1958	D.P. I - 18	- D.H. 1958 - 81)

De Page H. « Traité Élémentaire de Droit Civil Belge » Boek I nr. 226 e.v. met de daarin geciteerde en besproken rechtspraak van het Hof van Cassatie.

(zie ook: Roubier I. « Des Conflits des lois dans le temps, Paris - Sirey 1934 - 1935 en D.J. 1930 - 430 (résumé en synthèse van Soenens).

Colin et Capitan T.I. nr. 45.

Baudry-Lacantinerie T.I. nrs. 127 en 128.

Getoetst aan de hierboven uiteengezette principes ligt het m.i. ongetwijfeld vóór de hand dat

— de adoptie een bijzonder contract is dat de staat van personen regelt en onderworpen is aan bijzondere regels die van openbare orde zijn;

— de wetgeving op de adoptie derhalve van restrictieve en beperkende uitlegging is zodat elke derogatie aan de grondregels op de meest duidelijke en ondubbelzinnige wijze door de wetgever dient omschreven te worden;

— in geval van twijfel, de fundamentele principes van kracht blijven en een onmiddellijke toepassing van de wet op de hangende rechtsgedingen vereisen;

— de nieuwe wet van 21 maart 1965 nergens een uitdrukkelijke derogatie van algemene aard inhoudt, — terwijl de beperkende overgangsbepalingen van art. 356 en van

art. 4 er impliciet op wijzen dat de wetgever de toepassing van de oude wet tot de daarin aangewezen gevallen heeft willen beperken ;

— het oud artikel 359 (noch het nieuw art. 357) geen verworven rechten aan de adoptanten verleende vermits de adoptieakte onafscheidbaar verbonden ligt aan de essentiële vereiste van een definitieve gerechtelijke homologatie zonder dewelke zij juridisch noch bestaan, noch gevolgen noch uitwerkselen kan verkrijgen ;

— het nieuw artikel 357 B.W. evenmin kan doorgaan als een overgangsbepaling waardoor de oude wetgeving van toepassing zou blijven op de hangende rechtsplegingen doch alleen de gevolgen regelt van een adoptie die definitief gehomologeerd of uitgesproken werd.

Deze bepaling komt immers voor onder de rubriek « gevolgen van de adoptie » en niet onder deze van de « overgangsbepalingen », hetgeen de wil van de wetgever eens te meer verduidelijkt.

Mochten trouwens aan de adoptieakte verworven rechten verbonden liggen — quod non — dan zouden de meeste bepalingen van art. 4 der nieuwe wet wellicht geen reden van bestaan kennen en tevens van aard zijn grote verwarring in dat opzicht te stichten — hetgeen de wetgever voorzeker noch gewild noch beoogd heeft.

Een nieuwe wet is van nature uit te beschouwen als een verbetering van de oude en kwam om die reden tot stand. Zij dient dan ook alle staatsburgers ten goede te komen zodat het onrechtvaardig en onbillijk ware dat sommigen ervan zouden genieten terwijl anderen ervan uitgesloten blijven om de enige willekeurige beschouwing dat de nieuwe wet slechts op dat moment, eerder dan op een andere datum uitgevaardigd werd.

Zou bv. een adoptieakte, verleden op 21 april 1969 hetzij daags vóór de inwerkingtreding van de wet — rechtsgeldig kunnen gehomologeerd worden vóór het verstrijken van de termijn van 6 maand voorzien bij het nieuw art. 350, laatste alinea B.W. ? Zou de wil van de wetgever hiertoe nageleefd zijn ?

Tenslotte weze nog in zeer ondergeschikte orde verwezen naar het nog niet in voege zijnde art. 3 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek waarbij uitdrukkelijk wordt bepaald « dat de wetten op de rechterlijke organisatie, de bevoegdheid en de rechtspleging van toepassing zijn op de hangende rechtsgedingen, zonder dat die worden onttrokken aan de instantie van het gerecht waardoor zij op geldige wijze aanhangig zijn, en behoudens de uitzonderingen bij de wet bepaald », hetgeen slechts de bevestiging vormt van een tot hiertoe eensluidend gehuldigde rechtspraak.

Wij menen derhalve te mogen besluiten dat de ter zake hangende rechtspleging aan al de bepalingen van de nieuwe wet dd. 21 maart 1969 onderworpen is, zonder daarom het verval van de vroegere rechtspleging op zichzelf te kunnen veroorzaken.

In de huidige stand der rechtspleging zal haar toepassing derhalve, onder meer, medebrengen dat :

— vooraleer de bevestiging van het vonnis van homologatie dd. 25 november 1968 te kunnen overwegen, nu ook de toestemming van de vader vereist is,

— bij weigering van toestemming wij voor een betwiste adoptie komen te staan die de jeugdrechtsbank in hoger beroep ertoe noopt de zaak tot zich te trekken om overeenkomstig art. 353 B.W. :

alle personen te doen oproepen die een ongunstig advies uitbrachten, dus ook de vader F.B. hetgeen reeds gebeurde,

de tussenkomst van F.B. in het hangende rechtsgeeding ontvankelijk te verklaren,

te onderzoeken of bedoelde weigering al dan niet verantwoord is,

tenslotte de adoptie uit te spreken of te weigeren in een met redenen omkleed arrest

N.B.

1) De adoptanten zouden thans geen nieuwe vordering bij verzoekschrift vóór de eerste rechter kunnen inleiden overeenkomstig art. 353 §3 vermits deze laatste niet meer rechtsgeldig kan gevat worden in de huidige stand van de rechtspleging.

2) De weigering tot toestemming van een der ouders hoeft niet vastgesteld te worden (zie A. Wallemacq « Adoption et légitimation par adoption » — J.T. 14 juni 1969 — blz. 398).

II. De vroegere rechtspleging

Door de tussenkomende partij F.B. wordt de nietigheid van de tot hiertoe gevolgde rechtspleging ingeroepen wegens zg. schending van de essentiële vormvereisten voorzien bij het oud artikel 346 B.W. dat thans nog steeds van toepassing zou zijn om uit te maken wie de toestemming in naam van de geadopteerde minderjarige moet geven.

Kort geresumeerd komt de stelling hierop neer dat, de moeder — tevens adoptante — zich in de wettelijke onmogelijkheid bevond haar eigen kind in de adoptieakte te vertegenwoordigen en derhalve de vader F.B., zoniet de familieraad uitsluitend bevoegd waren om de toestemming in naam van het kind te verlenen, overeenkomstig art. 346, alinea 2 en 4 (Wet van 22 maart 1940).

Hiermede wordt echter uit het oog verloren dat dit argument elk actueel belang mist en zonder voorwerp is geworden vermits de huidige wetgever van oordeel is dat geen dergelijk belangenconflict in hoofde van de ouders bestaat.

« Wanneer de vereiste toestemmingen van eenzelfde persoon moeten uitgaan kunnen zij door hem gegeven worden zelfs als hij ook adoptant is » (a.t. 348, §2, alinea 2 - nieuwe wet).

En verder : « De geadopteerde die de leeftijd van 15 jaar niet heeft bereikt wordt bij de adoptieakte vertegenwoordigd door één van de personen die overeenkomstig art. 348 in de adoptie toestemmen » d.w.z. van rechtswege door een van de ouders, zelfs indien zij tevens adoptant zijn (art. 349, al. 2 - nieuwe wet).

« Een geadopteerde die jonger dan 15 jaar of onbekwaamverklaard is wordt vertegenwoordigd door degene die hem vertegenwoordigd heeft bij de adoptieakte » (art. 350, §2, alinea 3 - nieuwe wet).

In zijn circulaire van 16 juni 1969 (Staatsblad van 4 juli 1969 - blz. 6636) heeft de Minister van Justitie de draagwijdte van voornoemde tekst in de meest uitdrukkelijke bewoordingen bevestigd.

« De toepassing — zo verklaart hij — van de zo « juist uiteengezette regels kan tot gevolg hebben dat de bij artikel 348 (adoptie van een minderjarig kind of van een onbekwaamverklaarde) en art. 347 (adoptie door een gehuwd persoon) vereiste toestemmingen dienen uit te gaan van eenzelfde persoon die trouwens de adoptant zelf kan zijn. De wetgever was immers van oordeel dat er geen belangenconflict is tussen het kind dat van zijn ouders de vereiste toestemming krijgt om geadopteerd te worden en die adopterende ouder evenmin als er een belangenconflict is tussen twee echtgenoten die samen een kind adopteren en daartoe elkaar hun toestemming verlenen.

Zo treedt de moeder die, tegelijk met haar man, haar erkend natuurlijk kind van minder dan 15 jaar adopteert, in vier verschillende hoedanigheden bij de akte van adoptie op : om te adopteren, om als moeder van de te adopteren minderjarige in de adoptie toe te stemmen, om toe te stemmen in de adoptie door haar echtgenoot en ten slotte om de minderjarige te vertegenwoordigen ».

Nu gaat het o.i. niet op de algehele toepassing van de nieuwe wet tov. het hangend rechtsgeeding te eisen (trouwens gans terecht zoals hierboven ontwikkeld) en meteen

het behoud van de vroegere wetgeving na te streven tov. bepaalde substantiële pleegvormen die, overeenkomstig de nieuwe wet niet meer bestaan op het ogenblik dat het Hof erover dient te oordelen.

De nieuwe wet is immers toepasselijk in haar geheel, en niet in alternatieve orde met de oude wet naar gelang de door de rechtonderhorigen nagestreefde belangen of doeleinden.

Daarenboven zou de vooropgezette stelling neerkomen op een formele miskennis van de principes die art. 2 B.W. tot grondslag dienen en werd zij dan ook door het Hof van Cassatie verworpen.

(Cass. 30/11/39 - Pas. 1934 - I - 88

Cass. 27/1/38 - Pas. 1938 - I - 23

ook aangehaald en besproken in De Page H. nrs. 231 ter en voetnotas).

In ondergeschikte orde is deze stelling trouwens even waardeloos tov. de vroegere wetgeving.

Het betreft hier immers een wettig kind, dat steeds een wettelijke vertegenwoordiger heeft, ook na echtscheiding der ouders.

In geval van belangenconflict tussen de moeder en haar kind, kon deze laatste derhalve niet vertegenwoordigd worden door de familieraad, die niet behoort tot het beschermingstoestel van een wettig kind vóór het openvallen der voogdij (zie o.m. Beroep Brussel - Jeugdk. - 27 juni 1967 - documentatie Ministerie van Justitie - I - 24, gelijkaardig geval), terwijl de vader evenmin kon optreden wegens het bestaan van een gelijkaardig belangenconflict in zijn persoon.

In zijn hoedanigheid van vader was zijn toestemming immers niet vereist, overeenkomstig het oud art. 346, §3, terwijl zijn weigerende houding als vertegenwoordiger van het kind kon ingegeven zijn door allerlei beschouwingen van persoonlijke aard die de belangen van het kind miskenden en de adoptie niettemin onherroepelijk in de weg stonden.

Verleende hij daarentegen wel zijn toestemming in naam van het kind, dan stelde zich de kiese vraag in welke preciese hoedanigheid hij voor de jeugdrechtsbank kon opgeroepen en verhoord worden overeenkomstig art. 355 van de oude wet.

De benoeming van een beheerder ad hoc door de rechtsbank van eerste aanleg was derhalve ten volle verantwoord, daarbij inachtgenomen dat de jeugdrechtsbank daar toe ratione materiae onbevoegd was.

B. In feite

Overeenkomstig de nieuwe wet van 21 maart 1969 heeft thans nagegaan te worden:

— of de weigering van de vader al dan niet (on)verantwoord is (« refus abusif » in de Franse tekst)

— of de adoptie op wettige redenen steunt (« Justes motifs » in de Franse tekst) en de geadopteerde tot voordeel strekt.

Door de tussenkomende partij wordt hoofdzakelijk opgeworpen dat:

a) de adoptanten het kind aan zijn natuurlijke familie willen onttrekken, hetgeen zou blijken uit een rouwbrief waar het kind onder de leden van de familie P.V. vermeld staat.

b) de adopterende echtgenoot in een Noors-Amerikaanse maatschappij (S.A. « Dérivés du Titane ») werkzaam is en zijn verhuizing naar het buitenland niet uitgesloten is.

c) de adoptie van dit achtjarig kind vooralsnog niet aangewezen voorkomt wegens de daaraan verbonden gevolgen en de moeilijkheden tot uitoefening van het bezoekecht die een psychologische schok bij de geadopteerde zouden kunnen veroorzaken

Voorname beschouwingen zijn o.i. weinig overtuigend en evenmin dienend ter zake.

Eenzijds hebben de meldingen op de rouwbrief blijkbaar niet de verreikende betekenis die de tussenkomende partij eraan verleent, — terwijl het niet-vermelden van het meisje op bedoelde rouwbrief, een even verwarde indruk bij de plaatselijke bevolking kon nalaten.

Anderzijds blijkt de vrees voor verhuizing naar het buitenland alléén een vage veronderstelling te zijn, die trouwens tal van alhier gevestigde firma's treft, en waarvan de nakende verwezenlijking door geen enkel concreet gegeven wordt bevestigd, — terwijl de adoptant laat blijken van andere professionele bezigheden die zijn aanwezigheid alhier vereisen.

Talrijke adopties zouden wellicht nooit tot stand komen indien met loutere veronderstellingen rekening mocht gehouden worden.

Verder wordt het derde argument tegengesproken door de gegevens van het dossier, o.m. door het psychologisch verslag van Mej. De Clerck, die voldoende laten uitschijnen dat het meisje een bestendige behoefte aan stabiliteit en affect vertoont.

Tenslotte, blijkt de voorgenomen adoptie op gerechtvaardigde motieven te berusten, en laat alles vermoeden dat zij tot voordeel van de minderjarige strekt. Van goed gedrag en zeden staan beide adoptanten gunstig aangeschreven, terwijl het kind er een voortreffelijke opvoeding geniet in overeenstemming met zijn sociaal milieu en standing.

Geen grieven worden trouwens in dat opzicht door de tussenkomende partij ingebracht.

Naamverandering van de geadopteerde :

Bij het tot standkomen van de adoptieakte verkreeg de geadopteerde alleen de familienaam V. terwijl thans wordt voorgesteld bedoelde naam aan deze van B. toe te voegen (zie brief van adoptante, dd. 8 december 1969, neergelegd ter terechtzitting).

Bij gebrek aan overeenkomst tussen partijen kan dit verzoek niet ingewilligd worden gezien de gebiedende bepalingen van art. 358 § 1, § 5 en § 6 — nieuwe wet — voorschrijven dat de geadopteerde in plaats van zijn naam die van de adopterende echtgenoot verkrijgt, — terwijl elke andere naamwijziging zonder gevolg blijft en niet mag vermeld worden in het beschikkend gedeelte van het arrest.

Besluit :

Gunstig advies tot adoptie van de minderjarige onder de naam van V.V.

Gent, 22 december 1969.

De Advokaat-generaal,
(w.g.) Colpaert

Arrest

Gezien het hieraangehecht verzoekschrift neergelegd ter griffie van het Hof van beroep dd. 17 december 1968, waarbij de Procureur des Konings bij de Rechtsbank van eerste aanleg te Gent, hoger beroep instelt tegen een vonnis op rekwist, uitgesproken op 25 november 1968 door de jeugdrechtsbank te Gent, waarbij gehomologeerd werd de akte van aanneming verleden door notaris Tytgat te Gent, waarbij V., en zijn echtgenote, samenwonende te..., verklaard hebben te adopteren B., zonder beroep, geboren te... op 16 september 1961, minderjarige van Belgische nationaliteit, dochter geboren uit het huwelijk van B., bediende, en van P.;

Gezien de uitgifte van voormeld vonnis;

Gehoord in raadkamer: de heer Colpaert, advocaat-generaal in zijn advies; V. P. A., bijgestaan door Mr. Fazzi, advocaat te Gent; Meester Moens, advocaat bij het Hof

van beroep te Gent, handelende in zijn hoedanigheid van beheerder ad hoc over de minderjarige B. V., tot dit ambt benoemd bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 21-2-1968;

B. F., vader van de minderjarige bijgestaan door Mr. I. Hubené, advocaat te Gent;

Gezien de besluiten door partijen neergelegd;

Overwegende dat F. B. verklaarde vrijwillig tussen te komen in de aannemingsprocedure thans hangende voor het Hof;

Overwegende dat aan voornoemde akte verleend wordt van zijn vrijwillige tussenkomst;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de benoeming van Mr. Moens als beheerder ad hoc door de rechtbank van eerste aanleg gerechtvaardigd was, vermits er belangenconflict bestond tussen de minderjarige V. B. en P. A., wettige moeder en bewaakster van voornoemde;

Overwegende dat de benoeming van de beheerder ad hoc door de bevoegde rechtbank van eerste aanleg diende te geschieden;

Overwegende dat de akte verleden door notaris Tytgat de 24 april 1968 regelmatig is naar de vorm; dat de voor de notaris verschijnende partijen bevoegd waren om op te treden zo ze deden;

Overwegende dat het vonnis gewezen door de jeugdrechtbank te Gent op 25 november 1968 regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat uit de stukken van de bundel blijkt dat eerste rechter voorafgaandelijk aan zijn vonnis de door de wet van 22 maart 1940 voorgeschreven pleegvormen vervulde en inlichtingen inwon omtrent de adoptanten, de te adopteren minderjarige en dezes vader;

Overwegende dat niets laat vermoeden dat de beslissing van de eerste rechter naar de grond voor gewetigde grieven vatbaar is;

Overwegende dat de weigering van F.B. toe te stemmen in de aanneming door V. P. en P.A., voornoemd van de minderjarige B.V. onverantwoord is;

Overwegende dat de door voornoemde F.B. ingebrachte grieven van alle grond ontbloeit zijn; dat uit niets blijkt dat de adoptanten het kind aan zijn natuurlijke familie willen onttrekken; dat de adoptanten ter zitting verklaarden steeds een bezoekrecht van de vader te zullen eerbiedigen; overwegende dat de mogelijke uitwijking van de adoptanten naar het buitenland een loutere veronderstelling is;

Overwegende dat uit de elementen van het dossier blijkt dat de adoptanten een goede en verzorgde opvoeding geven aan het kind, dat thans reeds bij hen inwoont;

Overwegende dat het Hof van oordeel is dat de adoptie de belangen van de minderjarige dient;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Geeft akte aan F.B. van zijn vrijwillige tussenkomst;

Bevestigt de bestreden beslissing; zegt dat de aanneming gehomologeerd wordt vastgesteld bij akte, de dato vierentwintig april negentienhonderd achtenzestig, verleden voor de heer Jean Tytgat, notaris ter standplaats Gent, waarbij:

1° V.P., wettelijk gescheiden van H.N., en zijn echtgenote

2° P.A., wettelijk gescheiden van B.F., beiden van Belgische nationaliteit, samenwonende te ..., met uitdrukkelijke wederzijdse toestemming verklaard hebben als kind te adopteren;

B.V., minderjarige wettige dochter van P.A., voornoemd, en van haar echtgenoot in eerste huwelijk B.F., geboren te ..., van Belgische nationaliteit, met adoptanten samen-

wonende te ..., alsnog met de bepaling dat de geadopteerde de geslachtsnaam ... zal dragen, zonder dat die geslachtsnaam aan haar eigen naam toegevoegd wordt;

Laat de tot heden veroorzaakte kosten van deze aanleg ten laste van de Staat, deze kosten begroot op nul frank; zegt dat de tussenkomende partijen hun eigen kosten zullen dragen en verstaat dat de adoptanten de kosten van de tenuitvoerlegging zullen dragen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL.

23e Kamer. — 19 januari 1970.

Voorzitter: M. Terlinden,
Openbaar Ministerie: M. Peytier.

Strafrecht. — Vernieling van celdeur. — Toepassing van art. 545 S.W., niet van art. 526.

Verdachte wordt vervolgd op grond van art. 526 S.W. wegens vernieling van de celdeur van een gevangenis.

Het tegen verdachte aangevoerde feit valt onder toepassing van art. 545 S.W. als vernieling van een afsluiting. De deur van een cel is een stedelijke afsluiting en geen monument, standbeeld of ander voorwerp dat tot algemeen nut of openbare versiering bestemd is.

Van R. t./ ...

Nota van het O.M. betreffende de vernieling van de celdeur.

Verdachte wordt vervolgd op grond van art. 526 van het Strafwetboek om een celdeur van de doorganggevangenis te hebben vernield. De celdeur wordt hierbij blijkbaar beschouwd als « een monument, standbeeld of een ander voorwerp dat tot algemeen nut of tot openbare versiering bestemd is en door de bevoegde overheid of met haar machtiging werd opgericht ».

Al strookt dergelijke assimilatie schijnbaar met de heersende opvatting van het parket te Brussel, toch ben ik persoonlijk de mening toegedaan dat ze strijdig is met de voorbereidende werken en met de rechtsleer. Er stelt zich hierbij een dubbel juridisch probleem: valt de vernieling onder de toepassing van art. 526 van het SWB en zoniet, welke strafbepaling is dan toepasselijk?

Art. 526 van het SWB maakt een onderscheid inzake beschermde goederen volgens hun ligging. Bevinden de voorwerpen door de bevoegde overheid of met haar machtiging opgericht zich langs de openbare weg of zijn ze voor het publiek vrij toegankelijk, dan worden inderdaad « monumenten, standbeelden en alle voorwerpen bestemd tot algemeen nut of tot openbare versiering » beschermd. Zo worden terecht straatnaamborden en verkeersborden (Antwerpen, 7e kamer, 21 juni 1967, vonnis nr. 3761, onuitgegeven), verlichtingsapparaten, fontein, bronnen, gaslantaarnpalen, seingevers voor brandalarm, bol en kruis van kerktorens (Antwerpen, 8e Kamer, 24 juni 1967, vonnis nr. 3843, onuitgegeven) beschermd.

Indien de voorwerpen of monumenten in een openbaar gebouw geplaatst werden, zoals hier het geval is in de doorganggevangenis, dan worden alleen « monumenten, standbeelden, schilderijen en kustvoorwerpen » beschermd. De wettekst is hieromtrent zeer duidelijk. De draagwijdte van de bescherming is in dit geval véél beperkter: het beschermde goed dient een kunstvoorwerp of een historisch voorwerp te zijn. In dit geval is er geen spraak meer van « algemeen nut » of « openbare versiering », want de voorwerpen bevinden zich in een gebouw, waar ze niet

voor alle publiek toegankelijk zijn. Een sanitaire installatie in een rijksgebouw, de centrale verwarming in een kantoor van de belastingen, de stoelen van de wachtkamer of de celdeur van een gevangenis kunnen immers bezwaarlijk doorgaan voor kunstvoorwerpen, laat staan voor monumenten.

Het is verkeerd alle goederen die aan de Domeinen toebehoren te beschouwen als voorwerpen « bestemd tot algemeen nut » beschermd door art. 526 van het SWB. Indien de voorwerpen zich in openbare gebouwen, kerken of tempels bevinden, moeten ze bovendien ook een kunst-historische waarde hebben om onder de bescherming van art. 526 te vallen, zoniet zijn het gewone roerende voorwerpen, wier vernietiging onder de toepassing van art. 599, 1° van het SWB valt. Het feit dat deze roerende voorwerpen aan de Staat toebehoren, wijzigt geenszins het karakter van het misdrijf. De vernietiging van de celdeur zou dus normaal onder de toepassing van art. 599, 1° vallen, zo het hier geen stedelijke afsluiting betrof.

De wet maakt geen onderscheid tussen inwendige en uitwendige sluitingen (Nypels & Servais, art. 545, nr. 6). De vernietiging van de gevangeniscel wordt nu precies als voorbeeld van de vernietiging van stedelijke afsluitingen aangehaald in de rechtsleer (Nypels, Code pénal interprété, t. III, nr. 6; Rand, *Belges*, v° Destruction de clôtures, nr. 6) omdat het Hof van Beroep te Luik een arrest had gevelde in verband met een gevangene die ontsnapt was langs een opening die hij in de cemuur had aangebracht en waarbij de braak van stedelijke afsluiting werd weerhouden (Luik, 3 september 1869, *Pas.*, 1870, II, 381).

Ik ben de mening toegedaan dat in het huidig geval het misdrijf dient te worden gekwalificeerd als braak van stedelijke afsluiting en onder de toepassing van art. 545 van het strafwetboek valt.

13 janurai 1970

De Procureur des Konings,
A. Vandepias

Vonnis.

Beklaagd van, in het gerechtelijk arrondissement van Brussel, op 10 maart 1969,

A. aan Verbiest, adjutant bij de rijkswacht, en aan Verbraecken Alfons, Van Tricht Emile en Van Doorselaere, wachtmeesters bij de Rijkswacht in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van hun bediening, slagen te hebben toegebracht, met de omstandigheid dat de slagen toegebracht aan de wachtmeesters Verbraecken Alfons en Van Tricht Emile, bloedstorting, verwonding of ziekte hebben veroorzaakt.

B. zich met geweld of bedreiging verzet te hebben tegen wachtmeesters bij de rijkswacht Verbraecken Alfons, Van Tricht Emile en Van Doorselaere, die handelden ter uitvoering van de wetten, van de bevelen of de beschikkingen van het openbaar gezag.

C. door woorden, daden, gebaren of bedreigingen, Verbraecken Alfons, Van Tricht Emile, Van Doorselaere, wachtmeesters bij de rijkswacht, Verbiest, adjutant bij de rijkswacht en De Smet Jan, persoon met een openbare hoedanigheid bekleed, in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van hun bediening gesmaad te hebben.

D. opzettelijk slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan Van Acoleyen Jean.

E. buiten de gevallen in de artikelen 510 tot 520 van het strafwetboek genoemd, met het oogmerk om te schaden, een rijtuig toebehorende aan Van Acoleyen Jean en een rijtuig toebehorende aan de rijkswacht geheel of ten dele vernield of onbruikbaar gemaakt te hebben.

F. met behulp van geweld of bedreiging, andermans roerende eigendommen opzettelijk vernield of beschadigd te hebben, namelijk een kast toebehorende aan de rijkswacht.

G. monumenten, standbeelden of andere voorwerpen die

tot het algemeen nut of tot openbare versiering bestemd zijn en door de bevoegde overheid met haar machtiging zijn opgericht, vernield, neergehaald, verminkt of beschadigd te hebben, te weten een celdeur ten nadele van de rijkswacht.

H. met samenhang, in overtreding met artikels 28, 34 en 38 § 1 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968, op een openbare plaats een voertuig bestuurd of een rijddier geleid te hebben na alcoholische dranken te hebben gebruikt in zodanige hoeveelheid dat het alcoholgehalte van zijn bloed op het ogenblik dat hij bestuurde of geleide ten minste 1,5 gram per liter bedroeg, dan wanneer het misdrijf aan zijn persoonlijk toedoen te wijten was.

I. met samenhang, in overtreding met artikels 28, 35 en 38 § 1 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968, op een openbare plaats een voertuig bestuurd of een rijddier geleid te hebben terwijl hij verkeerde in staat van dronkenschap of in een soortgelijke staat ten gevolge van het gebruik van verdovende of hallucinatieverwekkende middelen, dan wanneer dat misdrijf aan zijn persoonlijk toedoen te wijten was.

J. met samenhang in overtreding met artikels 34 en 38 § 1 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968, geweigerd te hebben de ademtest te laten verrichten als bepaald in artikels 59 § 1 en 63 van voormelde wet, dan wanneer het misdrijf aan zijn persoonlijk toedoen te wijten was.

K. met samenhang, terwijl de verjaring regelmatig gestuit werd door daden van onderzoek of vervolging en namelijk door het proces-verbaal van de rijkswacht van Opwijk dd. 3 september 1969, buiten de gevallen omschreven in boek II, titel IX, hoofdstuk III van het strafwetboek, andermans roerende eigendommen opzettelijk beschadigd of vernield te hebben, namelijk een benzinepomp voor een bedrag van 4.750 fr. toebehorende aan de N.V. Chevron Petroleum Company.

.....

Overwegende dat de betichtingen A tot F en H tot K bewezen zijn;

Overwegende dat de feiten van betichting G eveneens bewezen zijn maar dat deze feiten waarvan de Rechtbank gevat is de betichting uitmaken van artikel 545 SWB en geen inbreuk tegen artikel 526 vormen zoals het in de dagvaarding voorgesteld is;

— dat de betichte behoorlijk verwittigd ter zitting zich verdedigd heeft op voet van artikel 545 om op de in de dagvaarding beschreven datum en plaats een stedelijke afsluiting geheel of ten dele vernield te hebben;

— dat de deur van een cel immers een stedelijke afsluiting is in de zin van de wet en geen monument, standbeeld of ander voorwerp die tot algemeen nut of openbare versiering bestemd is (Nypels en Servais, art. 545 nr. 6);

— dat de zo gekwalificeerde betichting bewezen is;

Overwegende dat de beklaagde vroeger nooit werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan één maand en dat zijn misdrijven niet van aard schijnen met een gevangenisstraf van meer dan twee jaar te moeten worden beteugeld;

Overwegende dat het onderzoek toelaat te verhoplen, dat de individuele en collectieve doeleinden van de vervolging kunnen worden bereikt door de opschorting waarom de beklaagde verzoekt;

NOOT. — In hoger beroep oordeelde Hof Brussel (16e kamer) bij arrest van 16 juni 1970 dat de telastelegging G bewezen was « zoals terecht door de eerste rechter gewijzigd en opnieuw gekwalificeerd ».

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN.

3e Kamer. — 19 juni 1970.

Voorzitter : M. Van Reeth.

Referendaris : M. Deckers.

Advocaten : Mrs. Pallemarts en Schoups.

Onrechtmatige mededinging. — Onrechtstreekse aantijgingen door middel van een perscommuniqué.

Stelt een daad van onrechtmatige mededinging de drukkerij die, om zich zogezegd vrij te pleiten van verdenkingen naar aanleiding van een grootscheepse vervalsing van openbare fondsen, een perscommuniqué verspreidt waardoor zij ook, dankzij bepaalde zinspelingen en onjuistheden, bij het publiek de indruk moet wekken dat de vervalsingen niet anders mogelijk waren geweest dan als gevolg van een falen van de — weliswaar niet met name genoemde — concurrerende drukkerij, die de echte titels gedrukt had en aldus reeds in de pers vernoemd was geworden.

Geen herstel door publicatie van het vonnis is vereist wegens de grote ruchtbaarheid reeds aan het verder verloop van de zaak gegeven.

P.V.B.A. Drukkerij en Uitgeverij Mercurius
t./N.V. Drukkerij « X ».

Gezien de inleidende dagvaardiging d.d. 17 maart 1969 in betaling van de som van 100.000 fr. met publicatie van het vonnis als schadevergoeding wegens daden van onrechtmatige mededinging ;

Overwegende dat de Intercommunale Maatschappij voor de aanleg van E3 autosnelweg eiseres gelastte met het drukken van de obligaties van de derde lening ;

Overwegende dat in de loop van de maand januari 1969 vastgesteld werd dat meerdere vervalste obligaties in omloop waren waaraan in de pers veel ruchtbaarheid werd gegeven en in verband waarmee de naam van eiseres vernoemd werd ;

Overwegende dat verweerster welke de titels van de eerste lening (1965-1980) had gedrukt in de maand februari 1969 een communiqué liet verspreiden in de pers en door middel van circulaïres ;

Overwegende dat eiseres aanvoert dat gezien de onrechtstreekse en implicite aantijgingen welke dit communiqué ten hare opzichte bevat, verweerster een daad van onrechtmatige concurrentie heeft gesteld ;

Overwegende dat verweerster in bedoeld communiqué verklaart « ... zich volledig te distancieren van deze onverkroppelijke zaak » en na gemeld te hebben dat bij de tweede lening 1968-1980 het werk wegens prijsverschil toevertrouwd werd « aan een andere drukkerij » — wanneer het van algemene bekendheid was dat eiseres de bedoelde titels had gedrukt — verder verklaart « er de nadruk (op) te leggen dat in haar instellingen nooit een dergelijk falen voorkwam ».

Overwegende dat uit de inhoud van het communiqué de bedoeling van verweerster dient afgeleid om niet alleen zichzelf vrij te pleiten van verdenkingen maar ook om op onrechtstreekse wijze, na te hebben verklaard dat het drukken wegens prijsverschil werd toevertrouwd aan « een andere drukkerij » de commerciële reputatie van eiseres aan te tasten, door bij het publiek de indruk te wekken dat de vervalsingen niet anders mogelijk waren dan door het « falen » van eiseres ;

Overwegende dat daarenboven het communiqué vermeldt dat de fraude gebeurde bij de tweede lening dan wanneer het de derde lening betrof nadat ook eiseres reeds de titels van de tweede lening had gedrukt ;

Overwegende dat derhalve verweerster zich plichtig ge-

maakt heeft aan een daad van onrechtmatige mededinging ;

Overwegende dat zulke daad uiteraard een schade veroorzaakt welke ex æquo et bono op 25.000 fr. dient beraamd ;

Overwegende dat er geen redenen bestaan om de publicatie van het vonnis te bevelen gezien de grote ruchtbaarheid gegeven aan het verder verloop van deze zaak waaruit is gebleken dat eiseres geen enkel verwijt treft ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

maakt melding van de toepassing van art. 2 van de wet van 15 juni 1935 ;

Verklaart de vordering gegrond in de volgende mate ; veroordeelt verweerster om aan eiseres te betalen de som van vijftientwintig duizend frank (25.000 fr.) met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding begroot op 3.345 fr.

Wijst het meerdere af als ongegrond.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST.-NIKLAAS

1e Kamer. — 27 april 1970.

Voorzitter : M. Dirix.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. F. Lambrechts en Van Hulse q.q.

Rechtsplegingsvergoeding. — Niet verschuldigd aan curator van faillissement wanneer zijn vordering er niet toe strekt een veroordeling te doen uitspreken tot betaling van een geldsom.

Aan de curator van een faillissement, die als advocaat optreedt in een geding, is geen rechtsplegingsvergoeding verschuldigd, wanneer de vordering er niet toe strekt een veroordeling te doen uitspreken tot de betaling van een geldsom. Wanneer de betwistingen die aan de rechtbank zijn onderworpen enkel strekken tot de opneming van de schuldeisers in het passief en niet rechtstreeks tot de betaling van een schuldvordering, kan geen rechtsplegingsvergoeding toegekend worden.

Strijbos t./ Van Hulse q.q.

Overwegende dat de vordering er oorspronkelijk toe strekte eiser in het passief van het faillissement van de n.v. Demisco te horen opnemen voor de bedragen vermeld sub A.

Overwegende dat eiser naderhand nieuwe of andere eisen heeft doen gelden (zie sub B) ;

	A	B
	oorspronkelijk	onder het geding
1) opzeggingsvergoeding	3.780 F	3.780 F
2) intresten		420 F
3) gerechtskosten		416 F
		4.616 F
4) vergoeding waarde : niet teruggegeven gereedschappen	7.350 F	5.000 F
5) intresten in verband met		574 F)
4) - ...		) 800 F
de curator rekent nog bij		226 F)
als intresten		5.800 F

6) bij wijze van provisie,
blindheid van het kind
van eiser, waarvoor de ge-
faillieerde aansprakelijk

zou zijn : 1.000.000 F 1 F

Overwegende dat de curator het bedrag van 3.780 F niet betwist als beloop van de opzeggingsvergoeding.

Overwegende dat de opzeggingsvergoeding van de werknemer, een algemeen voorrecht geniet.

Overwegende dat dit niet het geval is voor de intresten welke op de opzeggingsvergoeding kunnen verschuldigd zijn, noch voor de gerechtskosten die werden uitgegeven door de werknemer om zijn recht te doen erkennen.

Overwegende dat de curator niet betwist dat eiser 416 F gerechtskosten heeft uitgegeven.

Overwegende dat er aanleiding toe bestaat te onderzoeken of gezegde gerechtskosten als een schuld van de massa dienen beschouwd te worden.

Overwegende dat de vordering tot betaling van 3.780 F opzeggingsvergoeding en 7.350 F als waarde van niet teruggegeven gereedschap door de heer St.ijbos werd ingesteld bij exploit d.f.d. 20 augustus 1962, d.i. lang vóór de faillietverklaring.

Overwegende dat de curator het geding heeft hernomen, deels pro forma en deels om positief de vordering te betwisten.

Overwegende dat wanneer de curator in een vordering tussenkomt alléén pro forma, en zich gedraagt naar de wijsheid van de rechter, het gedrag van de gerechtskosten die reeds bij de faillietverklaring uitgegeven waren, in dat geval eventueel door de schuldeiser kan gevoegd worden bij zijn aangifte van schuldvordering.

dat de massa in de gelijk geval niet dient verwezen te worden om die gerechtskosten voluit te betalen, die gedaan werden vóór de faillietverklaring.

Overwegende dat de massa ook de kosten niet voluit dient te betalen die vallen na de faillietverklaring wanneer de curator de vordering niet positief betwist;

dat het inderdaad voor de schuldeiser mogelijk is zonder verdere kosten zijn niet betwiste rechten te doen vaststellen bij gewone aangifte van schuldvordering indien het daartoe nog tijd is;

dat indien de overleggende schuldeiser zich niet meer in de termijn bevindt om die aangifte in te dienen, hij allezins de kosten dient te vragen van zijn opnemings (art. 508 faillissementswet).

Overwegende dat de toestand anders is wanneer de curator de gegrondheid van de reeds voor de falingsingestelde vordering niet erkent, doch zich er tegen positief verzet.

dat hij in dit geval de betwisting eigen maakt aan de massa, en het reeds begonnen beding actief herneemt met het risico in het ongelijk gesteld te worden op zijn eigen argumenten;

dat de massa in dergelijk geval als zodanig in de kosten kan verwezen worden en die kosten dan voorkomen als een schuld van de massa.

Overwegende dat de curator in onderhavig geval het recht van eiser tot de opzeggingsvergoeding nooit heeft betwist en steeds bereid is geweest eiser voor dit bedrag op te nemen in het bevoorrecht passief.

Overwegende dat de curator integendeel een positieve betwisting heeft tegengesteld wat betreft de vergoeding van 7.350 F welke door eiser was gevorderd geworden wegens gebrek aan teruggave van gereedschappen (vergoeding welke door de Werkrechtersraad herleid werd tot 5.000 F);

dat de massa de gerechtskosten moet betalen welke verband houden met dit deel van de vordering van eiser.

Overwegende dat iedere partij de veroordeling vordert van de andere tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding.

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 12 september 1969, de rechtsplegingsvergoeding instelt in verband met vorderingen die er toe strekken een veroordeling te doen uitspreken tot de betaling van een geldsom.

Overwegende dat de betwistingen van schuldvordering als zodanig alleen strekken tot de opnemings van de schuldeiser in het passief, en niet rechtstreeks tot de betaling van de schuldvordering;

dat gezegde betaling, zelfs voor een bevoorrechte schuldvordering, onzeker is en afhangt van de vereffening.

Overwegende dat er de halve geen rechtsplegingsvergoeding dient toegepast te worden in de geschillen die, zoals het onderhavige geschil, louter de opnemings nastreven van de schuldeiser in het passief.

Om deze redenen,

de Rechtbank, gelet op artikels 2 en 30 tot 42 der wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden,

Gehoord de heer Edgard Hacquaert, Rechter-commissaris, in zijn verslag,

Verklaart de vordering ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, zegt voor recht dat eiser in het passief van de n.v. Demisco zal opgenomen worden zoals volgt:

1) in het bevoorrecht passief

voor de som van drieduizend zeventienhonderd tachtig frank (3.780 F) ten titel van opzeggingsvergoeding.

2) in het gewoon passief

a) voor de som van vijfduizend frank (5.000 F) tegenwaarde van de niet teruggegeven gereedschappen,

b) voor vierhonderd twintig frank (420 F) intresten op de opzeggingsvergoeding en voor achthonderd frank (800 F) intresten op de tegenwaarde van de gereedschappen.

3) Verwijst de massa in de kosten van onderhavig geding tot opnemings, en in de gerechtskosten die verband houden met de betwisting van de vergoeding van 5.000 F voor de Werkrechtersraad.

Wijst het overige van de hand als niet gegrond en o.m. de vragen tot toekenning van een rechtsplegingsvergoeding.

VREDEGERECHT TE TIENEN

26 februari 1968.

Rechter: M. Stroobants.

Advocaten: Mrs. Aerts en Strauwen loco Hermans.

Verzekeringen. — Vermindering van het risico. — Verzekering tot het dekken van kosten van heelkundige bewerkingen en van hospitalisatie. — Wettelijke ziekteverzekering. — Wet van 6 juli 1964, art. 1. — Toepassing.

Op het gebied van verzekeringen doet het verminderen van een risico normaal een gebrek aan evenwicht ontstaan dat de ontbinding van het contract rechtvaardigt, als de partijen het niet eens worden over de aanpassing van hun contractuele verplichtingen.

In het kader van de verzekering tegen ziekte en invaliditeit heeft de wet van 6 juli 1964 dat principe uitgeschakeld en in haar art. 1 bepaald dat ingeval de waarborgen van een verzekeringscontract de wettelijke overtreffen, de overeenkomst in verhouding tot het nog overblijvende risico dient verminderd te worden. Om die vermindering te appreciëren zou de rechter zich moeten laten voorlichten door een deskundige. Nu echter in casu minieme belangen op het spel staan, bepaalt de rechter de vermindering ex aequo et bono.

N.V. Prévoyance de Paris t./ Staes.

Overwegende dat verweerder op 5 april 1962 bij aanlegster een polis Familiale H.G.H. onderschreef, dit wil zeggen tot dekking van de onkosten van heelkundige tussenkomsten, van hospitalisatie en van kankerachtige gezwellen, dit voor een duurtijd van 10 jaren minimum en mits betaling van een jaarlijkse premie van 2.238 frank;

Overwegende dat verweerder echter op basis der wet van 6 juli 1964, als zelfstandige onderworpen aan de wetgeving op het pensioenstelsel voor onafhankelijken verplicht werd zich aan te sluiten bij een erkende ziekenkas, waardoor hij dan door deze laatste gedekt was voor risico's opgesomd in gemelde wet;

dat aanlegster, vermits het door haar verzekerde risico hierdoor was verminderd, aan verweerder een bijvoegsel aan de kwestige polis aanbood ingevolge dewelke de premie vanaf de vervaldag van 2-4-1965 werd teruggebracht tot 1129 frank;

Overwegende dat de huidige vordering dan voor doel heeft verweerder te doen veroordelen tot betaling der premie vervallen op 2-4-64, zijnde 2.238 frank verminderd met 237 fr., zijnde de prorata-vermindering wegens aansluiting bij een ziekenkas van 1-1-65 tot 2-4-65, evenals van de verminderde premies sedertdien vervallen op 2-4-1965 en 2-4-1966, hetzij tweemaal 1129 frank;

Overwegende dat verweerder in de eerste plaats en terecht heeft staande gehouden dat de premie vervallen op 2-4-64, zijnde 2.238 — 237 fr. in alle geval verjaard dient verklaard op grond van art. 32 van de wet van 11-6-1874 op de verzekeringscontracten;

dat aanlegster zich ter zitting hiermede akkoord heeft verklaard en dus heeft afgezien van de vordering van dit bedrag van 2.001 frank;

Overwegende dat verweerder verder heeft voorgehouden dat ook de andere premies niet verschuldigd kunnen zijn omdat de wet van 6-7-1964 in haar art. 1 heeft voorzien dat indien de waarborgen van onderworpen personen, voorzien in privé-verzekeringscontracten gelijk zijn of kleiner dan deze voorzien door de wettelijke ziekteverzekering deze contracten van rechtswege ontbonden zijn, terwijl in casu het zou vast staan dat het risico dat door aanlegster in kwestig verzekeringscontract van 5-4-1962 was gedekt thans volledig zou zijn gewaarborgd door de erkende ziekenkas Sint-Pietersbond te Leuven, waarbij verweerder sedert 1 juli 1964 is aangesloten;

Overwegende dat verweerder een attest heeft voorgelegd van deze ziekenkas waaruit blijkt dat deze laatste hem dekt:

1) voor volledige tussenkomst bij opname in een verplegingsinstelling, die het wettelijk tarief toepast, voor heelkundige bewerking met minimumwaarde K50 d.i. 630 fr.;

2) voor de heelkundige bewerkingen en gevallen van kankerachtige gezwellen, de volledige tussenkomst in de kostprijs der ligdagen, pharmaceutische specialiteiten en bijkomstigheden, zoals anesthesie, aanwezigheid van huisarts;

3) volledige tussenkomst voor verblijf in ziekenhuizen en sanatoria;

Overwegende dat verweerder dan staande heeft gehouden dat hierdoor al de risico's zijn gedekt die aanlegster verzekerde en er alleen de kosten van verblijf in een preventorium ten laste van aanlegster zouden kunnen overblijven, maar dat waar het hier gaat om een risico dat alleen bij kleine kinderen zou bestaan, kinderen die verweerder niet meer ten laste heeft, de verzekering hiervan doelloos zou zijn;

Overwegende dat indien wij de polis van aanlegster van naderbij gaan beschouwen wij vaststellen:

1) dat in het bijvoegsel, de tussenkomst en de erelonen voor heelkundige tussenkomsten worden herleid van tweemaal het officieel tarief tot eenmaal dit tarief;

2) dat de ligdagen bij heelkundige tussenkomst of behandeling van kankergezwellen in het bijvoegsel worden vergoed tegen 125 frank per dag in plaats van 250 frank zoals in de originele overeenkomst;

3) dat voor de geneskundige verplegingen in ziekenhuizen, sanatoria en preventoria de tussenkomst per dag eveneens van 200 fr. tot 100 fr. wordt herleid;

Overwegende dat indien wij deze bepalingen van het bijvoegsel dan gaan lezen in verband met art. 5 der algemene voorwaarden van de polis, voorwaarden waarvan de toepasselijkheid uitdrukkelijk in het bijvoegsel werd behouden, wij vaststellen dat het grootste deel van het door aanlegster verzekerde risico is weggevalen;

dat immers dit artikel 5 in zijn voorlaatste alinea stipuleert: «De afrekeningen van de maatschappij kunnen nimmer de 100 % der werkelijke uitgaven overtreffen en geschieden steeds na afhouding der tussenkomsten van Kassen, Mutualiteit, enz... waarvan de onderschrijver of de verzekerde kan genieten», hetgeen wil zeggen dat vermits de tussenkomst van aanlegster is herleid tot het wettelijk tarief van de erelonen der dokters en de tussenkomst voor de hospitalisatie en bijkomende kosten, waarschijnlijk hoogstens gelijk staat met het wettelijk tarief, zij in feite nooit zal hoeven tussen te komen, vermits verweerder dit bedrag zou terug bekomen van zijn ziekteverzekering en dit voor de totaliteit, bedrag dat aanlegster dan van haar eigen tussenkomst, die eveneens gelijk is aan het wettelijk tarief, zou mogen aftrekken;

dat in die omstandigheden aanlegster nog alleen de zeer kleine heelkundige tussenkomsten d.i. deze beneden K.50 voor een bedrag van 630 frank dekt, evenals het verblijf in een preventorium en het duidelijk is dat dit risico in vergelijking van het voorheen gedekte van klein belang is;

Overwegende dat normaal op gebied van verzekeringen, het verdwijnen of verminderen van een risico een contractueel onevenwicht doet ontstaan die de volledige ontbinding van het contract rechtvaardigt, om de eenvoudige reden dat de rechtbanken het recht niet hebben, en hiertoe trouwens zeer lastig in staat zijn, van de overeenkomsten tussen partijen te herzien, hetgeen wil zeggen dat in geval de contracterenden zelf zich niet kunnen akkoord verklaren om de wederzijdse verbintenissen aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen, de rechtbank zich niet in hun plaats kan stellen en eenvoudig de ontbinding dient te bevelen (Monette - De Villé en André, *Traité des Assurances terrestres*, nr. 122 en 124);

Overwegende dat de wetgever echter in de wet van 6-6-1964 dit principe heeft uitgeschakeld en integendeel in art. 1 woordelijk heeft bepaald dat in geval de waarborgen van het verzekeringscontract de wettelijke overtreffen, de overeenkomst in verhouding tot het nog overblijvend risico dient herleid, hetgeen wil zeggen dat de rechters, die noch actuarissen noch specialisten zijn van de administratieve nomenclatuur der gezondheidszorgen, zijn gelast te appreciëren of de door de maatschappijen voorgestelde verminderingen overeenstemmen met de vermindering van het door hen nog overblijvend risico;

Overwegende dat wij in casu onmogelijk en bij afwezigheid van de nodige statistieken desbetreffend kunnen uitmaken wat de dekking van het risico van heelkundige tussenkomst beneden K. 50 voorstelt, evenmin als een mogelijk verblijf van het kind van verweerder in een dispensarium;

dat wij ons desaan gaande zouden dienen te laten voorlichten door een deskundige die gespecialiseerd zou moeten zijn én in verzekerings- én in medische zaken en wij dan van mening zijn dat de minieme belangen die op het spel staan de hoge onkosten van een dergelijke maatregel niet zouden rechtvaardigen, zodat wij zelf de herleiding *ex aequo et bono* zullen bepalen;

dat rekening houdende met het feit dat alleszins de terugbetaling van de hoge uitgaven buiten de verzekering val-

len, wij dan menen de verschuldigde premie te moeten herleiden tot een vierde van de originele overeengekomen, hetzij dan een jaarlijkse premie (belastingen inbegrepen) van 564,50 frank.

POLITIERYCHTBANK TE KONTICH.

5 mei 1970.

Vrederechter: M. Raymond Jacobs
Advocaat: M. L. Delwaide jr.

Art. 72, al. 2 der Gemeentewet. — Voorzitter van de gemeenteraad. — Wanorde-verwekker. — Vervolging. — Opportuniteit. — Soevereine bevoegdheid. — Politierichtbank. — Aanhangigmaking.
• Ex lege • strafbare gedraging. — Onbenullig karakter. — «De minimis...». — Beïnvloed alleen de strafmaat. — Antwerpse gemeenteraad. — Dolle Mina's. — Gevolgen.

De enige bedoeling van art. 72, al. 2 der Gemeentewet is blijkbaar geweest de voorzitter van de gemeenteraad te bekleden met een soevereine bevoegdheid om te oordelen over de opportuniteit ener verwijzing van de wanorde-verwekker naar de Politierichtbank en het genoemde wetsartikel heeft helemaal niet beoogd af te wijken van de gemeenrechtelijke proceduurregelen, die moeten toegepast worden om een zaak op rechtsgeldige manier bij de Politierichtbank aanhangig te maken.

In ons strafbestel geldt de regel, dat het de strafrechter alleen maar behoort vast te stellen of een bepaalde gedraging «ex lege» al dan niet strafbaar is gesteld, zodat het min of meer onbenullig bevonden karakter van die gedraging slechts de strafmaat kan beïnvloeden. Het adagium «De minimis...» geldt dus eigenlijk niet in strafzaken en het — penaal althans — in de Antwerpse gemeenteraad gevolgloos gelaten incident der Dolle Mina's veroorlooft geen conclusies.

O.M. t./ N.

Overwegende dat de zaak op rechtsgeldige manier op deze Politierichtbank is aanhangig gemaakt en dat de feiten bewezen zijn, die het Openbaar Ministerie verwijt aan de beklaagde; dat het gebleken en overigens bekend is, dat de beklaagde zich als toeschouwer mengde in het debat, dat in de gemeenteraad van Borsbeek gevoerd werd in verband met de openbare telefooncel en dat hij daarom — na een voorafgaande waarschuwing van de Heer d.d. Burgemeester als voorzitter van de raad — dadelijk uit de zaal verwijderd werd en dat er — gelet op de namens de beklaagde ontwikkelde argumentatie — aanleiding bestaat de zaak eerst in rechte en daarna in feite te onderzoeken;

Overwegende dat in rechte allereerst gesteld is, dat art. 72, al. 2 Gem. W. beschikt, dat de voorzitter van de gemeenteraad — na de voorafgaande waarschuwing en de verwijdering van wie wanorde verwekte — bovendien proces-verbaal kan opmaken tegen de overtreder en hem naar de Politierichtbank kan verwijzen en dat de beklaagde daaruit afleidt, dat die nauwgezet voorgeschreven proceduur niet in acht genomen werd, vermits de in zijn uniform geklede veldwachter van Borsbeek het proces-verbaal opmaakte en het verzond aan de Heer Politiecommissaris van Kontich, die als Openbaar Ministerie de zaak bij deze Politierichtbank aanhangig maakte.

Overwegende dat die argumentatie faalt, daar het blijkbaar de enige bedoeling van art. 72, al. 2 Gem. W. is geweest de Heer Voorzitter van de gemeenteraad te bekleden met een soevereine bevoegdheid om te oordelen

over de opportuniteit ener verwijzing van de wanorde-verwekker naar de Politierichtbank en het genoemde wetsartikel helemaal niet beoogd heeft op enigerlei manier af te wijken van de traditionele strafrechtelijke proceduurregelen, die het statuut bepalen van de techniek, waarop materieel een proces-verbaal wordt opgemaakt en van de beginselen, die moeten toegepast worden om een zaak bij de Politierichtbank aanhangig te maken;

Overwegende dat de beklaagde in rechte nog aanvoert, dat hij vrij moet uitgaan op grond van de regel «De minimis non curat praetor» en dat ook deze argumentatie faalt, vermits in ons strafbestel de regel geldt, dat het de strafrechter alleen maar behoort vast te stellen of een bepaalde gedraging «ex lege» al dan niet strafbaar is gesteld en dat het min of meer onbenullig bevonden karakter van de gedraging alleen maar de strafmaat kan beïnvloeden, zodat het adagium «De minimis...» eigenlijk in strafzaken geen gelding bezit en het ongepast is conclusies te trekken uit het — althans penaal — gevolgloos gelaten incident der «Dolle Mina's» in de Antwerpse gemeenteraad;

Overwegende dat het de Heer Burgemeester der stad Antwerpen inderdaad soeverein behoorde te beslissen omtrent de opportuniteit ener vervolging en dat die grootstedelijke aangelegenheid in dit plattelandskanton niet «sub judice» is noch zijn kan en dat — tot geruststelling van de beklaagde — bedacht wordt, dat de Antwerpse burgervader allicht gedacht heeft aan het adagium «Mulum lucratur qui a lite discedit» en dat hij — vermits hij o.a. ook een begaafd latinist is en een in het Romeins Recht gespecialiseerde medewerker heeft — het «mulum»-begrip niet beperkt heeft tot de traditionele en wellicht te enge opvatting der louter pecunaire becommerissen;

Overwegende uiteindelijk in feite, dat deze Politierichtbank — ofschoon de feiten wel degelijk bewezen zijn (zie hierboven) — na grondig beraad desondanks tot de overtuiging is gekomen, dat er geen aanleiding bestaat een strafsanctie toe te passen en dat te dien aanzien bedacht is:

dat de beklaagde tevoren nooit met het Strafgerecht in aanraking is gekomen en dat hij op de openbare terechtzitting wegens zijn verboden tussenkomst op strenge manier is vermaand geworden en de Politierichter met name met klem benadrukt heeft, dat hij in zijn kanton geen onbetamelikheden of wanordelikheden — vooral niet in vergaderingen van gevestigde lichamen — kan gedogen;

dat de Heer d.d. Burgemeester een strenge vermaning als beteugeling voldoende achtte en dat zijn soevereine zienswijze de Politierichter moet overtuigen (vgl. art. 72, al. 2 Gem. W.) en dat uiteindelijk de beklaagde aanvaard heeft schriftelijk zijn verontschuldigen aan de Heer d.d. Burgemeester aan te bieden en dat zijn advocaat inmiddels verzekerde, dat zulks metterdaad is geschied;

dat de aangekondigde beschikking geen willekeurige behandeling van de strafwet uitwijst, vermits de klassieke interpretatienormen veroorloven op honorabele manier te stellen, dat het de Politierichter niet behoort de door art. 72, al. 2 Gem. W. voorziene strafsancties op te leggen, indien de Heer Voorzitter van de gemeenteraad verklaard heeft een vermaning als voldoende beteugeling te aanvaarden;

.....

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

EUROPEES RECHT

De werkzaamheden van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Op 6 oktober hield het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen te 16.00 uur een solennele zitting, in het Gerechtsgebouw, 12, rue de la Côte d'Eich te Luxemburg, tot de beëdiging van twee nieuwe leden van het Hof.

Deze plechtigheid werd bijgewoond door de Ministers van Justitie der zes Lid-Statens van de Europese Gemeenschappen.

De nieuwe leden zijn de heer Dr. H. Kutscher, Rechter, en de heer A. Dutheillet de Lamothe, advocaat-Generaal.

De leden van het Hof van Justitie (Rechters en Advocaten-Generaal), gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden en aan alle gestelde eisen voldoen om in hun onderscheidene landen de hoogste rechterlijke ambten te bekleden, of die bekend staan als kundige rechtsgeleerden, worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de Lid-Statens voor zes jaar benoemd.

Dr. Kutscher, een vooraanstaand Duits jurist, heeft voor zijn benoeming als rechter in het Hof, sedert 1955 met name het ambt uitgeoefend van rechter in het Duitse Bundesverfassungsgericht (Het Federaal Constitutioneel Hof).

De heer Dutheillet de Lamothe, Conseiller d'Etat et Chargé de la Mission auprès du Garde des Sceaux, Minister van Justitie van de Franse Republiek, was geruime tijd in Frankrijk als magistraat en rechtsgeleerde werkzaam.

Op 7 oktober 1970 is het Hof van Justitie op een administratieve zitting overgegaan tot de verkiezing van zijn president, zoals in de Verdragen is voorgeschreven: « De rechters kiezen uit hun midden voor drie jaar de president van het Hof van Justitie. Hij is herkiesbaar. »

(Artikel 167, E.E.G.-Verdrag; artikel 139, Euratom).

Het Hof besloot voor een termijn van drie jaar het mandaat van de heer R. Lecourt, voorheen Garde des Sceaux de la République française, rechter in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen sedert 1962 en president van het Hof van 1967 tot 1970, te verlengen.

Voorts heeft het Hof, zoals telken jare bij de hervatting der rechterlijke werkzaamheden geschiedt, de presidenten der Kamers benoemd. De heer A. Donner, rechter, voormalig president van het Hof (1958-1964) werd gekozen tot president van de eerste Kamer, waaraan als advocaat-generaal is verbonden de heer K. Roemer. De tweede Kamer zal in het rechterlijk jaar 1970/1971 worden voorgezeten door de rechter A. Trabucchi; als advocaat-generaal zal bij die Kamer optreden de heer A. Dutheillet de Lamothe.

BOEKBESPREKING

Dr. Robert Eeckloo, Pacht en Voorkoop. — Uitgave van de Belgische Boerenbond, Leuven, 1970, 640 blz.

Het boek van de heer Robert Eeckloo, «Pacht en voorkoop», zal voorzeker in het Vlaams landsgedeelte beschouwd worden als het groot en definitief werk over de nieuwe pachtregeling zoals ze voortspruit uit de wet van 4 november 1969. Het boek heeft zeer grote verdiensten. Het is enerzijds een volkomen verantwoorde wetenschappelijke verhandeling over het behandelde onderwerp en van de andere kant is het een uitstekende wegwijzer voor de praktijk. Het munt uit door grote volledigheid en door bijzonder klare uiteenzetting.

De omvang van het werk toont reeds aan hoe ingewikkeld de wetgeving op het stuk geworden is en hoe nodig het dan ook was over een degelijke wegwijzer op dit terrein te beschikken. Deze wegwijzer, die ons door de heer Eeckloo bezorgd werd, beantwoordt aan alle vereisten. De nieuwe wet van 1969 werd grondig bestudeerd aan de hand van de voorbereidende werkzaamheden. Haar bepalingen werden ingeschakeld in het algemeen kader van het traditioneel recht van huur en pacht. Heel de doctrine werd nagegaan en er is geen controverse die niet werd uitgediept. Heel de rechtspraak werd zorgvuldig geëxcerpeerd. Er is geen probleem waarvan men niet aan de hand van het boek van de auteur gemakkelijk en vlot de oplossing kan vinden.

Na een reproductie van al de wettelijke teksten die in aanmerking komen, bespreekt schrijver eerst, in een algemene inleiding, de voorbereiding en totstandkoming van de wet van 4 november 1969.

Bij een algemene beoordeling van deze wet onderstreept hij dat zij de verdienste heeft alle wettelijke bepalingen betreffende de pacht in het bijzonder te hebben samengebracht tot één samenhangend geheel, ingedeeld in verschillende paragrafen volgens een logische volgorde, waardoor de studie en de toepassing van de pachtwetgeving ten eerste wordt vergemakkelijkt. Wat de inhoud betreft wordt er op gewezen dat een nieuwe regeling inzake maximumpachtprijzen werd ingevoerd en er een redelijke oplossing gevonden werd voor het probleem van de aan de pachter toekomende vergoedingen bij pachtbeëindiging voor andere dan landbouwoeleinden. De betrokken wet is volgens de auteur een aanvaardbaar compromis geworden tussen de verschillende bij de verpachting van landeigendommen betrokken belangen.

In een reeks afzonderlijke hoofdstukken worden dan de grote problemen van het pachtrecht onderzocht. Eerst het begrip pacht, met een overzicht van de uitgesloten overeenkomsten en doeltreffende beschouwingen over het gebiedend karakter van de pachtwetgeving. Daarna worden vorm en bewijs van de pachtovereenkomst en de duur ervan, bestudeerd. Zeer uitvoerig is het hoofdstuk dat betrekking heeft op de opzegging door de verpachter, die wel het belangrijkste kapittel van het pachtrecht uitmaakt. Zeer duidelijk zijn de verschillende redenen onderzocht die de opzegging van de pacht mogelijk maken bij het verstrijken van elke pachtperiode. Hierop volgt dan het commentaar betreffende de opzeggingstermijnen, de vorm en inhoud van de opzegging en de procedure tot geldigverklaring.

Een kort hoofdstuk bespreekt de modaliteiten van de opzegging door de pachter en de beëindiging van de pacht door onderling akkoord.

De verplichtingen van de verpachter en van de pachter maken het voorwerp uit van twee afzonderlijke hoofdstukken waarin volledig al wat hierop betrekking heeft in detail wordt onderzocht. Van groot gewicht is de studie van de pachtprijs en de andere lasten met de uitdieping van het stelsel der beperking van de pacht prijzen.

De verplichtingen van de pachter inzake exploitatie van het gepachte goed, de onderpacht, de pachtoverdracht en de pachtvernieuwing komen daarna aan de beurt waarna nog een onderzoek wordt ingesteld over de gevolgen van het overlijden van één van beide partijen in het contract.

Welke vergoedingen zijn door de wet voorzien bij het einde van de pacht? Hier wijdt de auteur zijn aandacht aan de teruggave van het pachtgoed, de gewone en de buitengewone uittredingsvergoedingen. Zeer uitvoerig behandelt hij in het 14e hoofdstuk van zijn werk het recht van voorkoop van de pachter bij vervreemding van het pachtgoed, waarbij de reeds uitvoerige rechtsleer en rechtspraak op dit gebied volledig tot haar recht komt.

De bevoegdheid, de aanleg en de rechtspleging inzake betwistingen betreffende de pacht worden uiteengezet. Eindelijk bespreekt schrijver het vraagstuk van de ver-

pachting door openbare besturen en instellingen, om zijn boek te besluiten met de overgangsbepalingen.

Zeer te waarderen zijn de modelformulieren die op het einde van het werk voorkomen en die voor de praktijk een aanzienlijk nut zullen bieden.

Het is gelukkig dat dit zeer uitvoerig en uitstekend werk verschenen is. Het geeft ons een grondige en volledige studie van het behandelde onderwerp en het is geschreven in een stijl waarin zakelijke grondigheid gepaard gaat met elegantie. Het mag stellig bevestigd worden dat het boek van de heer Eeckloo een klassiek werk zal worden over ons pachtrecht.

René Victor

René Dekkers, Discours Rectoraux. Lubumbashi 1966-1970.

In de Belgische juridische wereld is het algemeen bekend dat de grote jurist, die professor Dekkers is, ons de laatste vier jaren had verlaten om de zware taak op zich te nemen van het rectoraat der Universiteit te Lubumbashi in de Kongo-republiek. Hoezeer wij ook zijn stimulerende activiteit in onze rechtswereld gedurende al deze tijd hebben moeten missen, toch blijkt het thans wel buitengewoon nuttig werk rector Dekkers verricht heeft in het nieuwe land.

De opening van elk universitair jaar ging, volgens Europese traditie, gepaard met het uitspreken van een rectorale rede. Prof. Dekkers heeft thans de verschillende redevoeringen die door hem werden gehouden in de jaren 1966 tot 1970, verzameld en uitgegeven en het boek is geworden tot een uiterst belangrijk geheel waarin recht, staatkunde, ethnologie en wijsbegeerte zich op merkwaardige wijze in evenwicht bevinden.

Treffend worden de mogelijkheden en modaliteiten geschetst van het wetenschappelijk werk in Afrika. Belangrijke beschouwingen worden ontwikkeld aangaande de mentaliteit van de Bantoe-bevolking en de gevolgen die hieraan dienen vastgeknoopt te worden, de wijze waarop de Universiteit haar rol dient te vervullen in de ontwikkelingslanden en de taken die er weggelegd zijn voor de elite die thans gevormd wordt.

Een paar van de rectorale redevoeringen zijn gewijd aan de toekomstige universele verklaring van de plichten van de mens en aan de culturele onafhankelijkheid.

Het lezen van deze rectorale redevoeringen is niet enkel een groot genot; wij worden erdoor ingelicht over belangrijke vraagstukken die thans in de nieuwe Afrikaanse landen aan de orde zijn.

Prof. Dekkers maakt ze ons duidelijk met zijn eenvoudige, zakelijke en toch indringende stijl. Wij mogen hem dankbaar zijn dat hij deze rectorale redevoeringen heeft gepubliceerd. Ze hebben inderdaad niet enkel hun belang voor het Afrikaanse land, doch brengen ook ons gewichtige wetenswaardigheden bij.

René Victor

ERRATUM

Van Dr. jur. W. Mercelis ontvingen wij onderstaand schrijven. Door het wegvallen van een druklijn is er een spijtige drukfout ontstaan, die de zin van zijn bijdrage in ons vorig nummer volledig vervalst. Onze lezers zullen wel willen verbeteren.

* * *

Met dank voor opname van mijn bijdrage in uw gewaar-

deerd rechtskundig weekblad van zondag 29/11/70 veroorloof ik mij nochtans uw aandacht te vestigen op een storende vergissing die begaan werd bij het invormen van het artikel.

De laatste volledige alinea op kolom 627 van het bewust « Rechtskundig Weekblad » werd als volgt weergegeven: « Derhalve is het voortaan van ondergeschikt belang geworden na te gaan of de strafrechter heeft beslist of er al dan niet een feitelijke eenheid tussen de dronkenschap en de letsels heeft bestaan »...

Dan wanneer de oorspronkelijke tekst luidt:

« Derhalve is het voortaan van ondergeschikt belang geworden na te gaan of er een afzonderlijke straf voor dronkenschap werd uitgesproken. Van hoofdbelang is geworden na te gaan of de strafrechter heeft beslist of er al dan niet een feitelijke eenheid tussen de dronkenschap en de letsels heeft bestaan ».

Het is dus duidelijk dat de gereproduceerde tekst de negatie inhoudt van de oorspronkelijke versie.

Derhalve, aangezien de gereproduceerde tekst leidt tot fundamenteel andere konklusies dan deze die getrokken kunnen worden uit het arrest van 18/9/1970, ben ik ervan overtuigd dat U niet zal nalaten in uw eerstvolgend nummer het nodige erratum aan te brengen.

Ik dank U hiervoor bij voorbaat.

Gelieve.....

W. Mercelis
Dr. Jur.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, jg. 1970 - nr. 11.

H. De Faux. — B.T.W. en notariële praktijk (II). — Rechtspraak. — Wetgeving. — Notariaat.

De Gemeente, jg. 1970 - nr. 10.

Van de redactie. — In en rond de vereniging. — De algemene telling op 31-12-1970 en de indeling der gemeenten in statistische sectoren door H. Van Der Haegen. — De adoptie van de aan de C.O.O. toevertrouwde kinderen. — De financiële toestand van de gemeenten in het licht van de bespreking van het verslag Gemeentekrediet voor het dienstjaar 1969. — Een computer aan het hoofd van een graafschap. — R. Maes, Parlementaire kroniek (2e deel). — De Eerste Vakbeurs « Intermet ». — Actualiteit. — Raadplegingen. — Wetgeving-Rechtspraak (met commentaar). — Boekbespreking. — J. Verhasselt, Verzorg uw taal!

Europees Vervoerrecht, jg. 1970 - nr. 5.

René Rodière, Convention on Road Transport. — De C.M.R. — Rechtspraak.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen, jg. 1970 - nr. 11.

Verklaringen van de Heer Walter Scheel, minister van Buitenlandse Zaken van de Bondsrepubliek Duitsland, in het Europese Parlement. — 1e deel: Documenten, Feiten en Studies. — 2e deel: De gemeenschapsactiviteiten in september 1970. — 3e deel: Bronnen, Referenties en Mededelingen.

Nederlands Juristenblad, jg. 1970 - nr. 41.

Mr. F.R. Frankel, Internationale drugwetgeving. — Spoedige deskundige-strafrechtelijke inbreng vereist. — Opmerkingen en mededelingen: Mr. E. Fischer-Keuls, Het werk aan het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Mr. C.R.C. Wijckerheld Bisdorff, Het wetsontwerp 10 751, een technische onvolkomenheid? — Mr. D.H.W. de Jong, Mr. D. Giltay Veth en de rechtersbenoemingen (met onderschrift van Mr. G.E. Langemeijer). — Herziening appartementenrecht. — Mr. A.P. Funke, Te Belgrado te houden congres van « Wereldvrede door recht » (21 t/m 25 juli 1971).

Nederlands Juristenblad, jg. 1970 - nr. 42.

Prof. jhr. mr. H.F. van Panhuys, Een blik in de spiegel; kanttekeningen bij een nieuw boek uit het Oosten. — Opmerkingen en mededelingen: Prof. mr. Ch. J. Enschedé, Taboe en abortus. — Mr. A.J. Colijn, Algemene toegestane abortus is in strijd met ons burgerlijk recht. — Mr. F.R. Frenkel, De sociale indicatie bij abortus provocatus. — Mr. M.C. Burkens, de VAR bijeen over de representatieve documentatie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jg. 1970 - nr. 5108.

Mr. P. Abas, Tien jaren na Quint-Te Poel, Enige opmerkingen n.a.v. H.R. 18 april 1969, N.J. 1969-336. — Ontvangen boeken. — Tijdschriften. — Rechtsvragenrubriek. — Berichten en Mededelingen. — Broederschap der Candidaat-Notarissen. — Benoemingen, Overlijden, enz.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jg. 1970.

Mr. H.J. Pabbruwe, Documentair crediet en derdenbeslag onder de bank. — Prof. mr. P.A. Stein, Het burgerlijk procesrecht en de invoering van Boek I N.B.W. — Fiscale Rechtspraak van de Hoge Raad. — Ontvangen boeken. — Tijdschriften. — Berichten en Mededelingen. — Broederschap der Candidaat-Notarissen. — Benoemingen, Overlijden, enz.

Advocatenblad, jg. 1970 - nr. 10.

Prof. Mr. M.V. M. van Leeuwe, Fusies van naamloze vennootschappen (I). — Verslag van de vergadering der orde 1970. — Mr. J.R. Voûte, Tokio. — Mededelingen. — Personalía. — Bijvoegsel: Voorlopig verslag stagiaire-enquête 1970.

T.V.V.S. — Maandblad voor ondernemingsrecht, jg. 1970 - nr. 11.

Prof. Mr. C.A. Boukema. — Vernieuwing in het vennootschapsrecht (I). — W.C. Posthumus Meyjes, Wetsvoorstel tot wijziging Wetboek van Koophandel. — Prof. Mr. W.J. Slagter, Civielrechtelijke reclassering of victimologie? — Korte notities. — Prijsinflatie, kostprijsberekening en winstbepaling. — Boekbespreking.

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4721.

Georges Kellens, Récidivisme, réléation et tutelle pénale. — Aimé De Caluwé et A. Claude Delcorde, La loi du 8 juillet 1970 modifiant la réglementation des opérations à tempérament. — Pierre Mahillon, De l'unification des délais de l'usucapion abrégée. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue de droit pénal et de criminologie, jg. 1970 - nr. 2.

A. Dumont et O. Vandemeulebroecke, Le contrôle juridictionnel de la détention préventive. — Pierre Mertens, L'imprescriptibilité des crimes de guerre et des crimes contre l'humanité. — Chronique. — Bibliographie. — Revues. — Jurisprudence.

Mouvement communal, jg. 1970 - nr. 10.

Editorial. — La vie de l'Union. — Th. Brulard, Les recensements généraux au 31-12-1970 et la division des communes en secteurs statistiques. — L'adoption des enfants confiés aux C.A.P. — La situation financière des communes à la lumière de la discussion du rapport du Crédit communal pour l'exercice 1969. — L. Stine et M. Leroy - Swaans, Des droits de priorité pour l'accession aux emplois dans les administrations communales et les C.A.P. — La vente de constructions et terrains militaires désaffectés. — L'organisation des services de l'état civil en fonction des besoins de la population locale. — Le premier salon intermat. — R. Maes, Chronique parlementaire (suite). — Actualités. — Pratique administrative. — Législation. — Jurisprudence (annotées). — Bibliographie.

Recueil Dalloz Sirey, jg. 1970 - nr. 38.

Gilbert Tixier, L'image du chef d'entreprise chez les agents de l'administration fiscale. — Jurisprudence. — Législation. — Bibliographie.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"